



PÁRATLAN A Thymol FOG-CREME

Legkellemesebb, legkíméletesebb és nélkülözhetetlen fogtisztító-szer tubusokban.

Törvényesen védve. 8524

1 tubus 60 fillér. (30 kr.) — Mindenütt kapható. 6 darab díszes dobozban 3 korona bérmentve. Egyedüli készítő és fűszéktulajdonos raktár:

Schwartz illatszergyára
hygien. kosmet. laboratorium
Budapest, Damjanich-utca 28. szám.

MARMATIA
Magyarország és Ausztria területére kizárólagosan szabadalmazott 8300

házigomba-irtó és fa-conserváló szer.

Évek hosszú során át kipróbált kitűnő szer mindennemű épületgomba gyökere és biztos kiirtására s faanyagoknak, különösen padlók és hátfedelekek korhadás elleni conserválására. Egy illogramm „Marmatia” 10—14 m² terület bevonására elegendő. Egy kilo 50 kr. 4 grammot tartalmazó postaládá csomagolás és használati utasítással 2 frt. — 50 kgrmm felüli mennyiségben szakokba csomagolva métermézárként 40 frt. (4 kgrmmal kevesebb nem küldjük.) Egész épületek gombamentesítését megkönnyíti szert 10 évi jótállással eszközöljük. A „MARMATIA” utánvétel, vagy a pénz előleges beküldése mellett egyedül kapható és megrendelhető.

Kávay János és Társainál
Máramaros-Szigeten. Prospectus ingyen és bérmentve.



8051

KÖHÖGÉS REKEDSÉG ÉS HURUT ELLEN A LEGJOBB A RÉTHY FÉLE A RÉTHY FÉLE Pemetefücsukorka

Ara 30 kr. 5 csomag bérmentve 1.50.

RÉTHY BÉLA gyógyszerész, B.-Csaba.

MINDENÜTT KAPHATÓ
Kérjünk csak Réthy-félt.

Technikum Altenburg S./A.
Gépszet, elektrotechnika és chemia számára.
Tanműhely. Kormánybiztos.
Műsor díjmentes.

7 arany, 18 ezüst érem, 30 tiszteleti és elismerő okmány.

Régi jóhírű kömény, reuma és idegfájdalom ellen (bedörzsölésre) az emberi test minden részére és lovaknak erőltetésére.

Kwizda Fluidja
(Kwizda-féle Köményfluidja.)

A kigyó védjeggyel. Turista-fluid.

Erdményesen használva turisták, kerek-párosok és lovagok által nagyobb társasági erőtlenítésre és erőtlenítésre.

Aruk: 1/2 palack 1 frt. 1/4 palack 60 kr.

Cseke a fenti védjeggyel a valódi. — Kapható minden gyógyszerüzemben.

Főraktár Magyarország részére: Török József gyógyszerésznél Budapest, Király-utca 12.

Kreisapothek, Kornenburg (Bécs mellett).
A név, rajz és csomagolás törvényesen védett. 8178

Párisi hajápolási szerek!

• Viola • hajhatalító-tej. Teljesen ártalmatlan kitűnő hatású. 1 üveg ára 1 korona.

• Viola • hajszesz. A haját leggyorsabban nem száradtató, a haj tökélyességéről nem kell tartani. 1 üveg ára 1 korona.

• Viola • Tanno-chinin-pomádé. A haj épségét kitűnő hatással gyógykezelés. 1 tégelynek ára 1 korona.

• Viola • antiszeptikus fogpor. Egy doboz ára 60 fillér. 8210

• Viola • antiszeptikus fogviz. Egy üveg ára 60 fillér. — Kapható az „Arany keresztben.”

GEML-féle gyógyszerüzemben
Temesvár, Belváros, Losonczy-tér.

BÁNHEGYI C. J.
BUDAPEST,
IV. kerület, Rostély-utca 13. szám.
Nagy választék mindennemű horgony halászati szerekből.

Ugymint horgok, horgok felkötve, legyek és rovarok, horgászati készletek, uszatók, vízhalán selyem és kenderzsinórok, zsinórkerekek halászbötköz, forgók és halászbötkök.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek. 8483

Eladás nagyban és kicsinyben.

Van szerencém a nagyjérdemű közönség szíves tudomására juttatni, hogy az

Erzsébet-teri kioszk-ot szombaton, december hó 16-án megnyitottam.

Számos látogatásért esedezik, mély tisztelettel
8519 **Salzer Ignác.**

A női szépség
emlékeztetőre és felfrissítésre a legkíméletesebb, teljesen ártalmatlan, vegytiszt és zsermentes készítmény a

Margit Crème

Rövid idő alatt szünteti a szél, májfolt, pattanás, bőrtörést (mitesszer) és minden más bőrbaját. Kisimítja a ráncokat és himlőhelyeket még koros egyéneknek is ide bájcs arccsint kisimítós, ára 60 kr., nagy 1 forint. Margit hölgy 60 kr., 3 szinben. Margit szappan 35 kr. Margit fogpép (Zahn pasta) 60 kr.

Készítő FÖLDES gyógyszerüzem, Aradon Deák Ferenc-utca 11. sz.
Főraktár: Török József gyógyszerüzem, Budapest, Király-utca 12.

CZIMBALOM
kedvelőknek van szerencém szabad hírneves „Centralis” czimbalomaimat melegen ajánlani. A centralis czimbalomnak azon előnye van, hogy a tenék megrepedését megóvjá és az örökös hangolástól fölment, a mi a czimbalom kedvelőknek nagy előnyére szolgál. 8418

APPEL IGNÁCZ
hangszerkészítő,
Budapest, Ulloi-ut 10. szám. • Alapított 1872-ben.

Gummis
valódi párisi gyártmány, jótállás mellette! Orvosi tekintélyek ajánlata szerint teljesen biztos és ártalmatlan. Tiszteleti 1, 2, 3, 4, 5, 6 frt. 10 frtnyi megrendelésnél 10—15%-nyi árkedvezmény.

KELETI J.
cs. és kir. mah. sérthető és orthopaediai műszerek gyártója.
BUDAPEST, Koronaherecz-utca 17.
Árjegyzéket bérmentve, zárt borítékban. — Külön bejárati az udvarból. 8504



53. SZÁM. 1899. BUDAPEST, DECEMBER 31. 46. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG az egész évre 12 frt. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre — 6. Csepén VASÁRNAPI UJSÁG az egész évre 8 frt. félévre — 4. Csepén POLITIKAI UJDONSÁGOK az egész évre 5.— félévre — 2.50. Kérleküldi előfizetéseket a postaiag megjelölt címezésre küldve.

AZ ÚJ SZÁZAD KÜSZÖBÉN.

A SZÁZADOK ELEJE ÉS VÉGE ritkán vág össze azokkal a világraszóló eseményekkel, melyeket mintegy a világtörténet mérföldmutatóinak tekinthetünk. A XIX. századdal nem kezdődött s végével nem záródik le egyszersmind történelmi korszak. A tizenkilencedik század elején kellő közepében volt az emberiség egy oly átalakulásnak, melyhez fogható a kereszténység keletkezése és a reformáció óta elő nem fordult. A francia forradalom összetörte a középkor intézményeit, felszabadította az embert a középkori osztálytársadalom békéből, kihirdette az emberi jogokat, uralkodó eszméül tüzte ki a szabadságot, testvériséget és egyenlőséget. Ez a nagy átalakulás nem történt meg egyszerre, hanem csak fokozatosan és a század legnagyobb autokratája, Napoleon, bár látszólag eltiporta a szabadságot, tényleg mégis a forradalom eszméinek végrehajtója volt. Mert hiába döntötték volna meg Franciaországban a régi monarchiát, s hiába végeztek volna ki annak utolsó képviselőjét, a szerencsétlen XVI. Lajost; a többi államok, melyekben még erősen állott a régi rendszer, csakhamar elnyomták volna a forradalom alkotásait magában Franciaországban is és visszaállították volna a régi állapotot, ha nem támadt volna egy nagy és romboló lángelme, mely kezébe ragadta a francia nemzet óriási hatalmát, s azzal neki rontott Európának és halomra döntötte, felforgatta annak régi államrendszerét.

csakhamar megmutatták, hogy az önkényuralom Európában többé fenn nem tartható, 1848-ban pedig Párisból kiindulva, egész Európában kitört egy nagy szabadság-mozgalom,

mely a szent szövetség és Metternich rendszerét elsöpörte. Igaz, hogy ezt a mozgalmat is elnyomták, s ott, a hol bölcsője volt, Franciaországban, III. Napoleon ragadta magához a hatal-



AZ ÚJ SZÁZAD KÜSZÖBÉN. Gerő Lajos rajza.

BRÁZAY KALMAN SÓSBORSZESZ KÉSZÍTMÉNYE.

NAGY ÜVEG ÁRA-2 KOR.
KIS ÜVEG ÁRA-1 KOR.

Használati utasítás minden üvegehez mellékelve van.

Világhírű, rendkívül jó hatású házi-szer bedörzsölés által, meghűléses esetekben: csúsz, közhvény és fül-szaggatásnál, hurutos szembajoknál, toroklobnál, differitizsnél, fogfájásnál, migrain, hajhullás és lábizzadás ellen. Gyógyógymódrá (masszage) orrosi tekintélyek által ajánlott kiváló szer. Használati utasítás, melyben minden egyes baj ellen miként alkalmazása e szernek részletesen le van írva, minden üvegehez mellékelve van. — Gyártási hely Budapest. Kapható minden fűszerkereskedésben és gyógyszerüzemben. 8454

Számos elismerő levél a világ minden részéből.

A dr. Luis J. Phelan
által föltalált
Whitely Health Exerciser
amerikai szobator-naszor. Szaktekintélyek által ajánlva. Sok ezer példányban alkalmazva. A legkalkalmasabb

karácsonyi ajándék.
Magyarországi képviselők: 8482

Geitner és Rausch
Budapest, Andrássy-ut 8. szám.

Árak nők és gyermekeknek 8 frt 50 kr.
Férfiaknak 9 frt 75 kr.
Athletáknak 11 frt.
Használati utasítás mellékelve.

mat, másutt pedig, mint minálunk, véresen torolták meg a szabadságra és függetlenségre való törekvést: mindazáltal a századunk közepén lezajlott nagy forradalmi mozgalom eredményeit nem lehetett sem szuronyokkal, sem a sajtó és a szellemi szabadság elnyomására alkalmazott eszközökkel elfojtani.

III. Napoleon, hogy uralmát és dinasztijának jövőjét biztos alapokra helyezhesse, fő törekvését a régi dinasztiák túlságos hatalmának és tekintélyének megtörésére irányozta; s ez nagyrészt sikerült is neki, mert a krimi háborúban egy koalíció élén legyőzte a régi autokrácia legridegebb megtestesítőt, Miklós czárt, Magentánál és Solferínónál pedig a szárazföld legrégibb és leghatalmasabb dinasztiját.

Ha Oroszország az ötvenes években elfoglalta volna Konstantinápolyt, a Habsburg uralom pedig Német- és Olaszországból ki nem szorult volna: nemcsak hogy századunk legnagyobb eseménye, az olasz és német egység nem jöhetett volna létre, hanem Magyarország sem nyerte volna vissza alkotmányát. Az olasz egység, azután 1866-ban Ausztriának Németországból való kizsírítása s nem sokára rá a német-francia háború, mely a német császárság felállítását, a francia császárság bukását eredményezte, s az olasz egységgel kapcsolatosan a pápaság világi uralmának megszűnése: ezek adták meg az európai államrendszernek mai képét.

Mint 1815-től 1848-ig Metternich: úgy 1850-től 1870-ig III. Napoleon szötte az európai nagy politika szálait, 1870-től 1890-ig Bismarck lett Európa vezető férfivá. Az új Európa felépítésének dicsőségében eleinte osztozott vele a nagy eszű Cavour is. Bismarck azonban óriási művének, az egységes német birodalomnak megalkotása után még két évtizeden át vezette az ügyeket s bent az ultramontanok és a szocialisták megfélemlésével, kifelé a hármasszövetség megalkotásával igyekezett biztosítani a német császárság szilárd-ságát és világhatalmi állását. Nagy bölcsesség jelét adta Bismarck azzal, hogy bár a nemzeti-eszmében rejlő óriási erőt hasznosította műve megalkotásánál, ugyanezt az eszmét nem hajtotta túlságba, Ausztria német tartományainak a német egységbe való beolvadását programjába fel nem vette, de söt szoros szövetségre lépett e monarchiával, melyet a magyar alkotmány és államiság helyreállításával Ferenc József s tanácsadói, Deák és Andrássy új alapokra fektettek. A végtelenségig hajtott nemzetiségi eszme újból megingatta volna Európa állami rendjét s darabokra bontotta volna a magyar államot is.

Az, hogy Közép-Európa a rendnek és békének sziklaszilárd védőbástyájává tömörült, azt eredményezte, hogy sem a francia boszúpolitika nyughatatlansága, sem az orosz hódítási vágy, mely 1877-ben újra kísérletet tett a török birodalom szétrombolására, nem volt képes megbontani világrészünk békéjét, és ma szinte lehetetlenségnek látszik, hogy valamely európai nagyhatalom európai területkérdések miatt háborúba keveredhessen egy másik európai hatalommal.

Míg az európai szárazföld térképe egy száza-don át ily módon kialakult s megnyerte mai, tartósnak ígérkező alakját: azalatt az európai államrendszeren kívül elszigetelten álló Anglia külön nagyszerű fejlődésen ment keresztül. Az első francia császárság megdőlése után a szárazföldi államok jóformán csak azt kapták vissza, a mit első Napoleon idejében elvesztettek, Anglia azonban megkapta a szakmány

oroszlánrészét, Franciaországnak s az ebbe egy ideig bekebelezve volt Hollandiának csak-nem valamennyi gyarmatát. Míg a szárazföldi államok belső és egymás elleni harcokban emésztették erejüket: addig Anglia óriási mértékben kifejllesztette iparát, magához ragadta a világereskedést s egyre gyarapítva gyarmat-birtokait, oly világbirodalomra fejlődött, mely nagyságban és gazdagságban a hajdani római birodalmat is túlhaladja.

A szárazföldi államrendszernek kialakulása és területi megszilárdulása vezetés hatással volt az angol világbirodalom helyzetére is. Mert a mint a szárazföldi államrendszer megnyerte befejezettségét s az államok területi elhelyezkedése eljutott mostani állandóságához, a nagy nemzetek Európán kívül kezdettek tért keresni gazdasági és politikai erőfölöslegeik érvényesítésére. A 80-as évekkel a világtörténetnek új korszaka kezdődött: a nagy nemzetek Európán kívül való terjeszkedésének korszaka. Franciaország 1881-ben birtokba vette Tuniszt, 1883-ban protektorátusa alá hajtotta, később végleg bekebelezte Madagaszkárt s meghódította Hátsó-Indiában Tonkingot, erősen terjeszkedett Nyugat-Afrikában, a Kongó vidékén és Közép-Afrikában.

Anglia 1882-ben magához ragadta Egyiptomot s bár a máhdi birodalma egy időre visszaszorította, mégis felhatolt a Nilus forrásáig s azon túl az afrikai nagy tavakig. Dél-Afrikában meghódította a kafferek, zuluk, becsuánok, matabelék és más vad népek országait s épen most tesz rá kísérletet, hogy meghódítsa a két boer köztársaságot is, mely terjeszkedésének útjában áll. Ázsiában Anglia 1885-ben és 1886-ban Birmát csatolta birodalmához s éjszaknyugaton is terjesztette uralmát, nem is szólva egyes, hadászati tekintetben fontos szerzeményeiről, minő Zanzibar Afrika keleti partja mellett, Aden Arábia délnyugati partján, stb.

A német birodalom 1884-ben és 1885-ben négy terjedelmes gyarmatbirtokot szerzett Afrikában, azonkívül megszerezte Új-Guinea egy részét Ausztráliában, továbbá a Csöndes tengerben sok szigetet, melyekhez újabban Szamoa és két spanyol szigetesport megszerzése járult. De mindezeknél fontosabb Kínában való térfoglalása Kiao-Csau megszerzésével, melylyel ennek mintegy 20 millió lakost magában foglaló hátsó területe is a német hatalmi és gazdasági szférába jutott. Olaszország gyarmatszerzési kísérleteit s a Kongó-államnak Lipót belga király souverainitása alatt történt megalapítását (1885) csak röviden érintem, még Oroszország ázsiai terjeszkedése érdemel különös figyelmet. A Kaukázustól délre fekvő terjedelmes török területek bekebelezése, a mit a berlini kongresszus 1878-ban jóvá hagyott, nem tartozik szorosan a gyarmati politika keretébe. De már ide sorolandó Turkesztánnak 1884-ben végrehajtott meghódítása, a transzkaspai vasút kiépítése s újabban Port-Arthur és Tallien-Van megszerzése Kínától és a szibériai vasút folytatására nézve Kínával kötött azon szerződése, mely egész Mandzsusországot tényleg Oroszország főuralma alá helyezte. Oroszország Közép-Ázsiában csak egy-két napi járó földre áll Herattól, Kínában Peking kapuihoz közelit, dél felé Persián át egészen a persa öbölig készül kinyújtani karját.

Az európai nemzetek e hatalmas terjeszkedése mindenütt Anglia hatalmi körébe ütközik, azért a világtörténeti fejlődés e legújabb fejteztét, melyhez az Egyesült-Államoknak a gyarmati hatalmak közé való erőszkos belépése is hozzátartozik, bizonyos tekintetben Anglia

ellen irányzottak kell tekintenünk. Anglia soha sem terjeszkedett erősebben, mint az utolsó másfél évtizedben; azért mégis érzi, hogy ha nem is világhatalmi állását, de mindenesetre világhatalmi és kereskedelmi monopoliát veszély fenyegeti. Ez okból újabb időben is óriási mértékben nagyobbította hajóhadát, bár ezen a téren Franciaország, Oroszország és Németország lázas sietséggel haladnak nyomában. Európa kárörömmel nézi Anglia balsikereit a délafrikai harcztérén s a századvég jellemző vonása az óriási fegyverkezés a hadi tengerészet terén. Ez azt sejteti, hogy a huszadi század első évtizedei oly háborút fognak hozni az emberiségre, melyet az Európán kívüli birtokok és hatalmi körök miatt s főleg tengeren fognak megvívni azok a vezető nagy nemzetek, a melyek jelenleg a világ fölötti uralomban és a világereszkedésben egymással versengenek.

E csupán nagy vonásokban megrajzolt kép hiányos volna, ha meg nem emlékeznénk arról az óriási gazdasági és társadalmi fejlődésről, mely a gőzerő s újabban a villamoság fölhasználásával lehetségessé vált. A múlt század végén találta fel Watt a gőzgépet, e század első évtizedeiben Fulton a gőzhajót, e század harmadik tizedében Stephenson a lokomotívot, 1872-ben Graham Bell a telefont. Napoleon Fulton találmányát még holmi játéknak nyilvánította. És ime, a gőzerő, a vasutak, a gőzhajózás, az ezek nyomán soha sem sejtett mértékben kifejlődött nagy ipar és világgazdaság megváltoztatták az egész emberi társadalom életfeltételeit. A világ arca egy évszázad alatt mintegy megifjodott; az élet, mely e század elején még csak az előkelő osztályokra nézve volt kellemes, a nagy tömegekre nézve ellenben állandó rabság és szenvedés volt, a nép alsóbb rétegeiben is derültebbé, elviselhetőbbé vált. Az emelkedő jólét verőfényéből esik egy-egy sugár a szegény ember életébe is. A termelés nagyobb mértékben nőtt, mint a hogy a népesség, a tömegek fogyasztása emelkedett. Sem a szocializmus megerősödése, sem a tömegek fokozódó elégtelensége nem záfolja meg ezt, mert e tünetek is csak azt mutatják, hogy a kik egykor fásult megadással túrték sorsukat, ma már eszmélnék s hisznek abban, hogy lehet is, kell is helyzetüket javítani. Javult a világ száz év alatt, de még sok rajta a javítani való. A múlthoz mérve azonban kevesebb lett a szenvedés, több lett az öröm, élénkült a remény.

Maga a szocializmus már félig levettkezte forradalmi jellegét s épen napjainkban nevezetes átalakulásban van. A mai szocializmus elméleti alapja, Marx híres bér-törvénye s azzal együtt az a tan, hogy a tömegek sorsán csak erőszakos felforgatás által lehet segíteni, már erősen meg van ingatva. A jövő társadalmi politika kialakulása valószínűsége szerint nem a *revoluczió*, hanem az *evoluczió*, a fejlődés törvénye szerint fog végbemenni.

A tömegek sorsának lényeges megjavítása az a nagy probléma, melyet a XIX-ik század a maga tudományos és technikai vívmányainak gazdag örökségével, mint tehertélt, szállit át a XX-ik századra. Ez a nagy végzet, melyért tovább fog dolgozni a tudomány s melyhez keresni fogja az utat a haladásnak soha nem nyugvó szelleme. Korunk nagy társadalmi betegségei, a vagyon és élvezetek telhetetlen hajhászása, az erkölcsi léhaság, a testi idegesség, a mindezekből sajádjó társadalmi gyűlölködés és az anarchizmus örülete késleltetni fogják a nagy cél megközelítését. De higyük és reméljük, hogy a becsületet demokrácia

tisztultabb világnézete, a műveltséggel erősbödő emberszeretet s a fajunk nemesebb természetében gyökerező családi erények vissza fogják vezetni a jövő nemzedékeket a boldogság és forrásaihoz: az egyszerűséghez, az igazsághoz és a természethez.

Halász Imre.

AZ ÚJ ÉVSZÁZAD KEZDETÉN.

1890.

Schiller költeménye.

Oh nemes barátom! hol találhat
A szabadság s béke menhelyét?
Zivatarban alkonyult a század,
S vérben kél az új, fejünk felett.

Országoknak kapcsa mind kitágul,
Régi formák összeomlanak;
És nem áll a harez dühének gátul,
Óceán, se Nil, se Rajna-hab.

Két hatalmas nemzet kelt birokra,
Koczkán a világ uralma függ,
S a szigonyt és villámot suhogva
Rázza népigázó vas-kezüket.

Aranyat mér nekik minden ország,
És mint Brennus, durva kor fia,
Súlyos kardját dobja a jogosság
Mérlegébe most a francia.

Flottáját a brit kinyújtja messze,
Mint polyp-kart, hogy mint ön-lakát
A világtól zárral elrekeszse
Amphitrite szabad birtokát;

Es égész a déli sark nem ismert
Csillagihöz tör merész nyomot;
Minden partot s szigetet fel is lel —
Kivéve a paradicsomot.

Hasztalan keresnél, világszerte,
Oly hazát, hol díszlik egyre még
A szabadság örökzöldű kertje,
S virul ifjan az emberiség.

Végtelennék látszik a világ, lám
A hajózás alig méri fel;
Mégis roppant, mérhetetlen hátán
Ninesen tíz boldog számára hely.

Szíved szentélyébe vond magad hát,
Az életnek tolongásibul:
Álomhonban van csupán szabadság
És a Szép csak a dalban virul.

Vargha Gyula.

Jegyzet: A most becsüztó XIX. század kezdetén Schiller valószínűleg Göthéhez írta ezt a költeményt. Ezzel a nemes barátom-tal vonult ő a francia forradalom és a napoleoni háborúk által fölzaklatott való világból az eszmék fényes, örök derűvel mosolygó országába.

A SZÁZAD VÉGÉN.

1890.

Szemünk reád mélan tekint
Húnyó század, ki sírba szállsz ma.
Az öröklétnék im, megint
Ki van motolláján a pászma.
De a motolla meg nem áll,
Szalad a végtelen fonál;
Egy titkos kéz sodorja szálát,
A láthatatlanul szövé...
Oh nemzetem, vajon mi vár rád?
Számokra mit hoz a jövő!?

Vén századunk tűz-lángba vont
Vérhajnalán, míg trónok ingtak,
Áldozva hún vért és vagonot,
A harezot bajnokmódra vívtad.
A trónért mindent áldozál,
S mi volt a díj? ... Ajkadra zár,
S lélked lekötte maszlagokkal,
Megbéníták erős karod.
Zsibbadt, nehéz, álmos tagokkal
Feküdtél, mint a tetszhalott.

A hon létűnt szebb idejét
Csak egy-két árva lant sirattat.
De jött prófétánk, és beléd
Lelket lopott szentelt haragja.

Álvó szíved lángot fogott,
Oldódtak a dermedt tagok.
Rablánczod is tágulni kezdett,
A mint feszült a büszke kar;
Él a magyar! Már el se veszhet,
Mert halni gyávnán nem akar.

Ámulva hős küzdelmeden,
Lélekzetfolyta állt Európa;
A hősiség s honszerelm
Neved a csillagokba róttá.
S midőn a harezban elbukál
S nem volt egy biztató sugár,
Hitted: hited ha nem vesztéd,
Az ég kegyelme rád tekint,
Hitted, hogy még a megfeszített
Szabadság foltámad megint.

S föltámadott... Karunk szabad,
Serényen folyhat már a munka;
Ha ránk jó- vagy balsors szakad,
Nem vethetünk, csupán magunkra.
A nemzetek nagy versenyén
Mit állanánk gyávnán, henyén!
Talpunk alatt miénk a föld még,
Véren vett ősi birtokunk.
Szeretni híven: kötelesség,
Megvetni bátran: szent jogunk.

De hát megvédjük-e?... Miénk,
Mit közkincsül adott a század;
De a mit áldásnak hívének,
Hány volt, mi már fejünkre lázadt.
Mit ér a büszke tudomány?
Óh hány csalódás kelt nyomán!
Bolond a böcs, koldús a gazdag,
A hit szavát ha megveti,
Míg a szegényt a mérges maszlag
Vad örületbe kergeti.

Távol moraj, még gyöngye nesz,
Csap olykor figyelő fülembre;
Jaj annak, a ki künn evez,
S úszik a calfa árul szambe.
Megmondja-e azt bármí jós,
Hogy partot ér-e a hajós?
A habjáték az égre feccsen,
Harsog a szél, villám lobog,
Nyög a hajó, bördája recscsen,
És elborítják a habok...

El, el, ti árnyak!... Keleten
Kél az új század viradatja.
Hiszem, hogy rád, én nemzetem,
Gondot visel a népek atyja.
Van egy kéz a felhők felett,
Oltalmát kérni ne feledd.
Higj és remélj, légy hű magadhoz,
Légy tervre gyors, tetben erős;
S ne félj, a sors ha tán vihart hoz,
Viharban is megáll a hős!

Vargha Gyula.

EGY MAGYAR TANÍTÓ DÉL-APRIKÁBAN.

Írta Kumlik Emil.

A Dél-Afrikáról szóló irodalom azóta, hogy a két kis boer köztársaság az angol világbirodalommal háborúba keveredett, rendkívüli arányokat öltött. Ide s tova fél esztendeje, hogy



TRANSZVÁL CÍMERE.

nem vehetünk kezünkbe nápilapot, vagy képes újságot, melyben hosszabb-rövidebb cikkek ne volnának kivált *Transzvál* földjéről és lakóiról, vagy többé-kevésbé hiteles ábrák ez ország mindenféle látványjáról. Szinte azt lehet-nők, hogy a dél-afrikai föld- és néprajznak már nincs is olyan részlete, melyről a hírlap-olvasó közönség alaposan tájékozva ne volna. Ha mindamellett mégis arra vállalkoztam, hogy a «Vasárnapi Ujság»-nak ez országról egyet-mást írjak, teszem azt abban a meggyőződés-ben, hogy ismeretesen néhány olyan új dolog lesz, a mi a nagy közönséget érdekel-heti, és teszem továbbá azért is, mert az a *magyar tanító*, kinek az alábbi adatokat közönn-hetem, a természetudományi és néprajzi tár-gyaknak föltette gazdag gyűjteményét hozta-haza Dél-Afrikából, melyet mint értékes mű-zeumi anyagot szeretnék ezúttal a hazai szak-körök különös figyelmébe ajánlani.

Laubner Károly — fia egy hasonló nevű nyugalmazott m. kir. postatisztnek — több esz-tendő óta mint tanító működött a pozsonyi dinamitgyár tisztviselő- és munkás-telepén, mi-dőn a vállalat főkezmikusa és igazgató-helyet-tese, *Hönig* Ferencz, a németországi dinami-tgyár-részvénytársaságnak Hamburgban székelő központi vezetőségétől azt az ajánlatot kapta, hogy menjen el Transzválba, a hol Pretoria főváros közelében új dinamitgyár fog épülni. Hönig öt évre szóló szerződést kötött a társa-sággal és elutazott Dél-Afrikába. Ez a kitűnő szakértő igazgatói minőségben csakhamar be-rendezte a gyárat. Egy évvel később, 1896-ban, Laubnert is magához hívta, a ki három évi kötelezettséggel házitanítói állást vállalt Hönig családjánál.

A gyártelep Pretoria fővárostól délkeletre feks-zik, másfél óra távolságra. Területe 14 □ kilo-méter. Az angol aranybányáknak annyi töredék robbantó anyagra volt szükségök, hogy a gyárat évről-évre nagybottani kellett. A múlt eszten-dőben az ott gyártott dinamit mennyisége körül-belül negyvenszeresét tette annak, a mit a ham-burgi társaság három gyárában (Pozsony, Zámky és Skt.-Lamprecht) együttvéve állítottak elő ugyanabban az időben. Az 1899. évi nyarán 3000 feketé és 800 fehér munkás talált ott állandó foglalkozást. Azonkívül ötven tisztviselője volt a gyárnak, köztük németek, francziák, angolok, több osztrák és három magyar. Ezek egyike, *Péchy* István (Péchy Tamás volt kép-viselőházi elnök unokaöccse), a mostani háború kitérősekor belépett a boerok hadsere-gébe és kiszolgált huszártiszt lévén, rövid idő alatt fölvitte a *labornoki* rangig.

Laubner nem gőzi dicsegni azt a példaszerű bajtársi szellemet, mely a különböző nemzeti-ségű gyári tisztviselőket egymáshoz fűzte és az együttélést valamennyinek rendkívül kellemessé tette. A múlt tavasszal azt is terveztek, hogy gyermekeik részére közös iskolát alapítsanak. A háborús előkészületek azonban úgy a gyári üzemnek, mint a fölmerült szép eszméknek is véget vetettek.

Transzvál éghajlati viszonyai — *Laubner* szerint — általában véve nem mondhatók egész-ségteleneknek. A hőmérsékletnek hirtelen vál-tozásai ritkák, de a novembertől májusig tartó nyári évszak a nem-benszülöttekre nézve igen kedvezőtlen idő. A vérhas, a tifusz és a váltóáz az esős évad alatt gyakran járványosan lép föl. Nem csekély baj a jó ivóvíz hiánya is. Különösen júniustól októberig, a száraz, úgyne-vezett *téli* évszak alatt, — mely az európaiakra nézve egyébiránt itt a legkellemesebb, — a víz-hiány igen érezhető csapássá válik. A dinamit-gyár építésekor 300 méter mélységre fúrták meg a talajt, a nélkül, hogy egy csöpp vízre akadtak volna. Óriás védőtöltése tavakat kellett építeni, melyekbe az ipari célokra szolgáló esővizet felfogták és eltarthatták. A boerok felforralják az ihatatlan vizet s e mellett kávéval élnek szomjúságuk csillapítására. A boerok kávéja különben, melyből rengeteg mennyiséget fo-gyasztanak, oly silány ital, hogy Transzvál e



Grünvald Béla: Isten kardja.

réven régóta bizonyos hírhedségre tett szert. Hanem azért sértésnek veszik, ha a vendég meg nem iszja a nemzeti nektárt, melyet rendkívül nagy kancsóban tesznek eléje... A kávéslé élvezete, illetőleg a nyers víztől való tartózkodás az ország benszüllötteit sok oly betegség ellen mentesse teszi, a melyek különben évről-évre okvetlenül megtizedelnék a lakosságot.

Az idegenek mindamellét hamar megszokják a transzváli éghajlatot, föltéve persze, hogy lakóhelyükön megtörténhetnek a szükséges egészségügyi intézkedések. A dinamit-gyár telepen ragályos betegségek nagyon ritkán jelentkeztek és mindig csak szórványosan. Igen kedvezők a városok egészségi viszonyai. Dél-Afrika legtöbb városában kitünő vízvezetékek vannak, az ártalmas nyugati szelek ellen pedig többnyire a természetes fekvés (nagyobb hegyek közelsége) védi meg a lakosságot. Az angolok és a hollandiak rendkívül óvatosan jártak el nagyobb telepeik megválasztásánál. A vidéken élő boerok meg bámulatos módon edzettek az időjárás veszedelmeivel és kellemetlenségeivel szemben.

A boerok lehetőleg kerülnek a városokat. Az utlánderekkel (idegenekkel) szemben bizalmatlanok, sőt gyanakvók, az angolokat pedig régtől fogva valósággal gyűlölik. Aránylag legjobban kedvelik a németeket. A transzváli városok német lakóinak alig volt valaha komoly panaszra okuk, ellenben a boer hatóságok és az angolok közt az összeütközések, különösen az utolsó néhány év alatt, napirenden voltak. A boer a maga földjén és országában úrnak érzi magát és a szerint bánik az idegennel; az angol pedig minden lehető alkalommal a nagybritániai szuverénitást szereti éreztetni.

A boerok főképp földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkoznak. A kereskedelem terén csak igen csekély mértékben szerepelnek. A mire szükségük van, azt maguk termesztik s legnagyobb részt maguk készítik. És így legtöbb természeti és ipari cikküket maguk is használják el vagy legfőleg egymás közt cserélik ki. Mezőgazdasági terményeket helylyel-közzel bevisznek ugyan a városokba, hanem ebben a csekély kereskedésben is csak nagyon kevés boernak van része. A kereskedők csaknem kivétel nélkül az angol és német zsidók közül kerülnek ki. A pretóriai börze is az ő kezükben van.

Európai mértékkel mérve, a transzváli városokban igen drága minden. Nem szabad azonban elfeledni, hogy a vevők bevételei is a drágasághoz vannak szabva. Legolcsóbb élelmiszer a marhahús. Rendes időben kilogrammja 20 krajczárért kapható. Az ország roppantul gazdag szarvasmarhában. Ezt a bőséget időközönként a marha-dögvész szokta ugyan ellensúlyozni, hanem a hús ára ilyen esetekben is, összehasonlítva más árucikk nagy

drágaságával, elég alacsony. Tojás feltűnően kevés van az országban. Ennek a nélkülözhetetlen élelmiszernek tucatzárja 1 frt 80 kr., a mikor legolcsóbb, de gyakran 3 frt 60 kr. is fölmege az ára. Kevés a szárnyas és a tyukok nagyon keveset tojnak. Ennek legtermészetesebb magyarázata a talajviszonyokban található. A transzváli földnek igen csekély a méz tartalma, a mely pedig a tojáshéj képződésére nélkülözhetetlen. Ugyanez okból nincs az országban héjas csiga sem.

Dohánygyárak és sörfőzők nincsenek. Egy meglehetősen silány minőségű, külföldről bevitt szivar ára 60—90 krajczár, egy üveg pasteurizált exportsör 2 frt 40 kr. A *tickety* Transzválnak legkisebb aprópénze. Értéke a mi pénzünk szerint 15 krajczár. Ennyibe kerül egy skatulya gujtófa. Évi lakás 3000 frton alul nem kapható; egy legényszoba, kint a város határában, havonként 60 forint. A belföldi hírlapok rendes ára számonként egy tickey. Angol és holland nyelven meglehetősen sok hírlap jelenik meg a boer földön.

A gyári iparra és a bányászatra nézve rendkívül fontos elem a benszüllött feketebőrű nép.



Jászay József: Harez után (Tápió-Bicskénél).

A MŰCSARNOK TELI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

80—100 különféle kaffer törzs lakik Dél-Afrikában. Mindegyiknek külön nyelve van. Az európaiak valami egyetemes kaffer-nyelvet alkottak, melynek segítségével valamennyi törzsszel elég jól megértetik magukat. A kafferek szeretnek munkára szerződni. Megbízható, tanulékony és kevés igényű nép. Egy felnőtt kaffer napszáma a dinamit-gyárban 60—80 krajczár; azonkívül «szabad» lakása volt a telepen. A legvadabb feketére akár a legveszedelmesebb munkát is rábízhatták, így pl. az úgynevezett *dinamit-kolbászok* elkészítését, mely egy gépmű folytonos forgása által történik. Ez ép annyira kényes, mint unalmas foglalkozás. Nagy türelem és nyugodtság szükséges, hogy a formába préselt nedves robbantó anyag ne veszélyeztesse a munkást és környezetét. És a gyermekes naivságú kafferek erre a munkára kitünően alkalmasak. Reggeltől estig elülnek a hajtókerek mellett és nyugodt közönyösségük legfőleg akkor hagyja őket cserben, ha a veszedelmes kolbász nagyon szépen sikerült. Ekkor ugyanis kis gyermek módjára örülnek és elégedetten nevetgélnek. A kaffer különben legkevésbé sem mondható butának. Hősi bátorsága a harcban éppoly ismeretes az angolok előtt, mint ritka ügyessége oly munkára is, a melyek veleszületett értelmességet tételeznek föl.

A feketebőrűek ez utóbbi tulajdonságának különösen az *aranybányákban* veszik hasznát. Laubner többször meglátogatta a Johannesburg közelében fekvő Robinson-bányát. A bejárat körül csupa síkföld van. Belsejébe *ferde* aknán keresztül lehet bejutni. Ottbenn szakadatlanul robbantják a kemény kvarczt s a bányából a föld színére kiszállítva ökölnagyságú darabokra vagdalják a nyers anyagot és fémtartalma szerint rendezik. A csekély *arany*nak gyors és biztos fölismerése egy ily kódarabon nem könnyű feladat; nagy gyakorlat mellett bizonyos tehetség is kell hozzá. A kafferek közül soknak van meg ez a becses tulajdonsága s ezért a bányamunkára nagyon keresik őket. A rendezés után porrá törik a «nemes» kőveket. Erre óriás törőgépek szolgálnak, melyek zakatolása gyakran mérföldre elhallatszik. A port későbbben hengerekre vonják, a hol kénesóval fonesorozzák. Végezetül a cyanit-eljárás következik, mely a fonesor tisztítását végzi, és kész a *szőnarany*, melynek birtokáért mostanában két hadsereg öldösi egymást.

Laubner három évi ott tartózkodásáról az érdekesnél érdekesebb megfigyelések nagy sokaságát hozta magával. Igen élénk színekkel írta le előttem a délafrikai városok építészeti szépségeit és életviszonyaiknak európai fejlettségét. Legmélyebb hatást tett reá *Capetown* (Fokváros) gyönyörű fekvése. Laubner ennek a hely-

nek paradicsomi szépségeit Nápoly fölé helyezi. Saját tapasztalatából sok említésre méltó dolgot mondott el *Krüger* elnökről is. Midőn a boer nép negyedszer választotta meg elnökévé a közszeretetének örvendő öreg urat (1898. május 20.), Laubner is bement a gyárból Pretoriába és személyes tapasztalatai alapján a következőket adta elő az akkori ünnepélyekről. A főváros terei és utcái hemzsegték a boerok tömegétől, kik tizezrevel érkeztek oda, hogy jelen legyenek az államfő választásánál és ünnepies eskütételénél. Mind lóháton volt és talpig fölfegyverkezve. A politikai érettségnek és csaknem nomád őseredetiségnek oly sajátosságos vegyületét mutatták az akkori jelenetek, hogy hozzájuk fogható talán sehol a föld kerekén nem látható. *Krüger* az országház erkélyéről beszédet intézett népéhez. Messze hallható hangon tett fogadalmat az ősi alkotmány épségtartására. Befejezésül a boerok czimerébe foglalt jelszót hangszolyozta: «*Eendracht maakt magt*» (Egyetértésben a hatalom). A lovasnép mennydörgő tetszésnyilvánítása, melyekben, fegyvereiket magasra emelve, *Krüger* beszéde után kitörték, a maguk természetességében valósággal magasztos jelenet volt.

Más alkalommal Laubner több gyári tisztviselő társaságában meglátogatta *Krüger* a lakásán. A patriarka mellett ősz felesége, valami hat gyermekük és néhány unokájuk volt jelen;



Tormai Gyula: Európai zsákmány.



Valentiny János: Abránd.

kezet szoritottak, azután pedig megkezdődött a szokásos *kávéivás*. A kormányelnökék főztje, összehasonlítva más boerokéval, tűrhető ital. Ha azonban a vendégnek eszébe jut, hogy a transzváli állam fejének az ily kávé vizitek költségének fedezésére hivatalból 400 font (4800 frt) jár évenként, a világosbarna levet bizony még sem nagyon hajlandó dicserni. A beszélgetés kávézás közben leginkább a gyári viszonyok körül forgott. Nem sokára *Krüger* viszonzta a látogatást és behatóan megtekintette a dinamit-gyárat. Az öreg elnök minden egyszerűsége mellett is nagy intelligenciájú, sokat tapasztalt ember. A ki nem tudná is, hogy ebben az öreg úrban kipróbált államférfiúi tehetségek lakoznak, rövid beszélgetés után mégis észrevenné rajta a tisztult életbölcesség ritka fokát. Szelleme akaratlanul imponáló hatással van mindenkire. Keveset beszél, de ha szól, mindig van is mondanivalója. A gyárnak németül beszélő tisztviselőivel szemben tőle kitelhető barátságossággal viselkedett, az angolokkal azonban feltűnő hidegen bánt. *Krüger* jól tud angolul, de csak a legkritikább esetekben beszél ezen a nyelven.

Térjünk most már át *Laubner* gyűjteményének futólagos ismertetésére. Szülei szerény lakásának tágas előszobájában vannak ideiglenesen elhelyezve mindazok az exotikus, tudományos becű tárgyak, melyeket a világlátott tanító magával hozott. A falakon többnyire néprajzi látnivalók függenek. Egy marhabőről készült, 80 cm. hosszú és fél méter széles kaffer-pajzs

foglalja el a főfal közepét. Meglehetősen disztelen külsejű, kezdetleges védőeszköz, de elég erős és ügyesen használható arra, hogy nyilvesszők és hajtó-dárdák ellen megővja tulajdonosát. Valamikor egy *mashangana*-törzsbeli harcosé volt. A *zuluk* pajzsa valamivel czifrább; felső részén tollbokrétával van ellátva. Több *assagai* (hajtó-dárda) is hozzájárul a főcsoport harcziás jellegéhez. Ezek a fegyverek igen erős fából vannak faragva, egy méternél jóval hosszabbak és rövid pöngeszertű vashegyben végződnek. Dárdáik és nyilak hegyét a kafferek harez előtt méregbe szokták mártani.

Az említett gyilkoló szerszámok mellett a kafferek *zeneeszközei* is ott függenek. Van közöttük egy igen egyszerű (3—4 hangú) fuvolaféle hangszer és valami ijalakú gitár, melynek egyetlen húrját szájjal kell többé-kevésbé megfeszíteni, hogy melódiát lehessen belőle kicsalni.

Egy fából faragott *gyik* egy zulu család *házi bálványát* mutatja. Egyik füle le van törve s a szent tárgy e hibás voltának köszönheti *Laubner*, hogy kevés pénzért odaadták neki. Sértetlen állapotban aligha lett volna eladó.

Igen gazdag a kafferektől szerzett *ékszerek* gyűjteménye. Lószőrrel igen sűrűn körülfont akácztöviseket hajtúknak szoktak használni. Fejükül valami barna, szőrös korong szolgál,



Skutezky Dóme: A mindennapi kenyér.

A MŰCSARNOK TELI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.



A JOHANNESBURGI BÖRZE ELŐTT.



A TEMPLOM-UTCA PRETORIÁBAN.

TRANSZVÁLI KÉPEK. — Laubner fényképei után.

mely — *mókusfarkból* készült. A kedves rácsalónak diszes nyújtványát addig forgatják tengelye körül, míg majdnem lapos alakot nyer. Fárastó munka, melyhez nagy türelem szükséges. Igen csinosak a réz-sodronnyal bevont, lőszörből készült karperecek, vagy a zsirkó-darabokból faragott nyaklánc is. Egy másik nyak-ék fonálra fűzött *oroszlánkörmök* készült. A kafferek régtől fogva nagyon kedvelik az oroszlánkörmöket. Minthogy pedig az állatok királya (a zsiráf, antiloppal, elefánttal és struczmadárral együtt) Dél-Afrika legtöbb részén immár kivészőfélben van, egyszerűen *ökörzarvból* faragnak *mesterséges oroszlánkörmöket*, megmutatva azzal, hogy a vadak is értenek az ékszerhamisítás mesterségéhez.

Nagyon elterjedt köztük a *tubákolás* szokása. Egy csöppet sem válogatóság ebben a tekintetben. Töklevélet, száraz gyökeret, kenderlevélet, s néha valóságos dohányt is fogyasztanak por alakjában, orrukon keresztül. A dohányt drágasága miatt nehezen szerezhetik meg, ha azonban hozzájutnak, valóságos szenvedélylél élnek vele. A tubákoláshoz külön kanalat használnak, melyet egy darab csontból faragnak ki. Egy fából faragott *tacha-tartó* (*tacha*-nak a kender-tubákot hívják), úgyszintre egy kivajt, apró tökből készült szelencze, leginkább pedig egy tubákos pikszissé átalakított puskatöltény mutatója, mennyire elterjedt köztük a *burnótozás* divatja. Vizes edényekül nagy, üres tököket használnak. A kukorica-kását fakanállal eszik. Laubner kanálpéldányán volt tulajdonosa egy álló hétig faragott valami kezdetleges vaskéssel, mely fatokjával együtt, hasonlóképpen megvan a gyűjteményben. És így tovább. Hosszadalmas volna mindent felsorolni, a mi néznivaló akad a néprajzi tárgyak között.

Az állattani gyűjtemény legfeltűnőbb darabja egy szépen kitömött *hangya-sün* (*Tachyglossus*). Borzokutya-nagyságú, krokodilalakú teremtes, melyet fenyőtoboz-szerű pikkelyek fődnek.

Rendkívül gazdag Laubnernek *rovár- és pillangógyűjteménye*, melyet nagy szorgalommal és szakértelemmel állított össze. Legszembetűnőbb benne a szebbnél-szebb tarkabarka *óriás-sáskálnak* tükre felszúrt raja. Számos repülő hangya és *termita* is magára vonja a figyelmet. A délafrikai *skorpió* sem hiányzik. Legnagyobb különlegessége a gyűjteménynek azonban a *tse-tse* (*czéczé*-) légy. Külsője alig üt el a mi házi légyünkétől, csak a szárnya valamivel hosszabb és hegyben végződik. Kizárólag Dél-Afrikában fordul elő. Az embernek a *tse-tse* csípése nem árt, a szarvasmarhát azonban megöli. Egy-két nappal a légy csípése után a legerősebb ökör is elhull vér-mérgezés következtében, melynek ez az apró állat az okozója. Szerencse Transzválról nézve, hogy a mérges kis teremtes igen lassan szaporodik.

Laubner *növény-gyűjteményében* több ezer, mesterségesen preparált, nagyrészt ritkaság-zámra menő példány foglalhatik. Csak néhányat említem itt föl: A *buphána*, egy lilomszerű növény, melynek töknagyságú hagymája

nedvével szokták a kafferek nyilaik és dárdáik hegyét megmérgezni. A *transzváli pálma* az egyetlen palmafaj, mely a boerok földjén terem. A boerok egész területe fában egyáltalán igen szegény. A természetnek ez érezhető fogyatékosságán évek óta az által igyekeznek segíteni, hogy mesterségesen ültetnek mindenféle fákat.

Ez év június 29-én Laubner elutazott Pretoriából s július közepe óta szülei pozsonyi otthonában tartózkodik. Elutazása előtt több hónappal a háború már előrevetette árnyékát. A kereskedés terén pangás kezdett mutatkozni. A boltosok elbocsátották segédek és cselédségük egy részét. A jobbmódú európaiak nejeiket és gyermekeiket biztonság kedvéért elküldték vagy Európába, vagy az angol gyarmatokba. Háborús előkészületekről azonban akkor még semmit sem lehetett észrevenni. Abból a sok fájdalmas meglepetésből, melyet a boerok harcászati ravaszága szerez az angoloknak, kitűnik, hogy példás módon titoktartók s hogy *Dél-Afrika Svéjczában* a honárulók fajzatja ismeretlen.

A transzváli dinamit-gyár sorsa ma ép oly bizonytalan, mint a boerok földjének egész jövője. Minderesetre több esztendő is le fog telni, míg a háború borzalmai helyet engednek az előbbeni, vagy pedig egy idegen kulturának.

Laubner Károly, kinek elbeszélése után közlöm a fentebbi adatokat, mint okleveles magyar tanító, itthon a hazában kíván állást nyerni. Kívánom neki, hogy mihamarább nyerjen tehetségéhez és szorgalmához méltó állást, akár iskolánál, akár valamely múzeumnál. Természettudományi készültsége és preparátori ügyes-

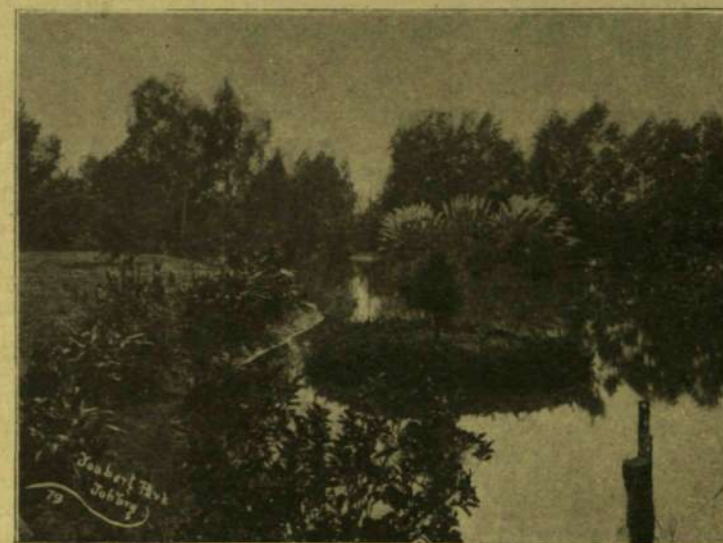
sege minden szakértő előtt, a ki gyűjteményeit megtekintette, kétségtelen. Tárgyainak gazdag gyűjteménye is méltán helyet foglalhatna hazánk valamelyik múzeumában.

ÉV HATÁRÁN.

Ha a széles világnak minden nagy tudományú bölcs könyvét összeraknák is, eredményeiben aligha érne fel egyetlen egy ponyván árult naptárral. Ne bántsa senki ezt a kopott, szerény nyomtatványt, melyre megvetéssel tekint a mi elkényesedett irodalmi izlésünk; mert szép és tiszteletreméltó az a hivatás, melyet a népek érintkezésében teljesít, nemes és magasatos a példa, melyet az emberi nem közösségének ápolására nyújt. Ha ünnepi komolysággal kongnak a harangok, ha fenséges és emelkedett pillanatok átérésében dobnak meg a szív: akkor a naptár az, a mely millió meg millió kebelbe viszi el a villamszikrát; az ő piros betűs nyelve az, melyet mindenki megért az oceánokon túl és innen. A népek igaz testvériségének kinyilatkoztatott vallása a naptár, legalább mindig van valami mélyen megható és fölemelő abban, ha a futó idő medrének egy kanyarulatánál, az ő- és új-év határvonalán a földkerekség minden teremtménye egy gondolattal telik el, egy érzésben találkozik. És azt, a mit gondolt, azt, a mit érez e pillanatban a fagyos észak didergő lakója, a Fokföld homokszivatagainak ősteleplője, előttünk látjuk a néplelek tükrében, mint egy elvonuló panorámában. Mindenütt öröm és kegye-



A POSTA-ÉPÜLET JOHANNESBURGBAN.



A JOUBERT-PARK JOHANNESBURGBAN.

TRANSZVÁLI KÉPEK. — Laubner fényképei után.

let napja az új-év. Még a szibériai fegyenc kezén is megkönnyebbül e napon a bilincs. Csillogva guruló aranyok, durranó pezsgős palaczkok a műveltség és fényűzés fő helyein a nagy világvárosokban, egy darab ökörhús és rikitó, tarka zsebkendő a louisianai négerknel, zongora, vaudeville amott, itt tehénbőrrel behúzott hordó, melyet pusztá újjakkal vernek, — de mindenütt kedv, öröm és emelkedett hangulat között tartja bevonulását az új-év. Az irokkéz fehér kutyát áldoznak e napon istenöknek s általa küldik hozzá letett fogadalmukat. A koreai japánok ellenben négy napon át ünnepelelnek, s a mi bizony nálunk is követendő szokás volna, ez idő alatt minden adósságaikat kifizetik. Törvénykezés, bíróság szünetel, a kisebb természetű vétségeket elítelt foglyokat is szabadon bocsátják négy napra, azon ígéret kikötésével, hogy újra visszatérnek. Idegen helyen foglalatokodó gyermekek visszatérnek szülőikhez s mindenki meglátogatja halottjainak sírját.

A kék egü Itáliában, a velencei lagunák zöldes tükre mellett, vagy a piemonti hegyek félreeső falucskájában áhítattal várják az év fordulóját, hogy a sors örök titkát nyilatkozára bírják egy pillanatra, legalább egy ócska papucs alakjában, melyet a férjhez vágyó leányzó feje fölé dob a házajtó elé. És ha a parányi cipő hegye estében az ajtó felé fordul, akkor bizvást meglesz a menyekző még az év folyamán. Máskülönb ki tudja, meddig kell még pártában epekednie. De ments Isten, hogy valaki az új-év első kimenőjén asszony-személylél találkozzék, mert akkor egész évre

vége a szerencsének: s még kevésbé jó törvényszolgával találkozni, mert az meg önként értendőleg pert jelent. Bezzeg a skótok kevésbé udvariatlanok a szépnem iránt; ők beérik a szőke és barna közti különbséggel s megnyugosznak benne, ha a szilveszter-éji tizenkét óra-útás után egy szőszke kis lány lebben be a szobába, a kinek aransyárga fűrtjei rájuk nézve a szerencse biztos ígérését képviselik. Itt-ott vidám puskadurrogás is veri fel az új-esztendő reggelének csendjét. Mert az új-évi lövöldözés elriasztja a boszorkányokat s gazdag természetre serkenti a fákat, különösen ha ilyenkor meg is rázzák és néhány varázs-szó kíséretében szalmával pólálják be őket. Például Hesszenben:

«Kis fecske, ne aludj,
Holle néni van itt.

Mert Holle néni az a titokzatos lény, a ki mint egy garabonciás diák, ilyenkor tartja elvonulását. A kelettartományi poroszok viszont a sövényt rázzák meg, nehogy a tyúkjak idegenbe tojjon.

«Miénk a tojás,
Tíetek a kotkodás!»

Sikongva riad föl a fehércseléd az ablak előtt elhangzó lövésre; de a mint összeszedi magát, mosolyogva tessékeli be a lövöldöző legényt egy csésze gőzölő kávéra s patyolatbélű kalácsra. Ha meg épen következő vasárnapra ebédre hívja meg, az már aztán félreérthetetlen jele annak, hogy dobogó szívet várhat a komoly szavú kőrös s bizonyos, hogy nem adnak neki kosarat.

Házról-házra járnak a bajor falvakban is a



KRÜGER PRETORIAI HÁZÁNAK TORNÁCZÁN.



KRÜGER ELNÖK ÉS NEJE.

közepén az erő és hosszú élet jelképei pompáznak a felirattal: „Engedelmeskedjél az égnek és tégy jót.” Kaczer és nyúlánk miss-ek azzal mulattatják magukat az ó- és új-év éjjelén, hogy minden ágylábnak valamelyik érdekesebb férfiosmerősük nevét adják s a melyik ágylábat új-év reggelén álmukból felocsúdván először pillantják meg, annak névviseelője fogja a myrtuskoszorút fejükre tűzni. Ha jobbnak nem látják előző este egy gyűszűnyi söt nyelni s aztán türellemmel és szomján várni, hogy álmukban a jövődéli nyújtsa nekik a pohár vizet.

De az éjjeli óra titokzatos ünnepélyessége kell ahhoz, hogy mindezeket az ördöngösségeket valami babonás zománcz költői színébe öltöztesse. Lassan, nesztelenül lopózik ilyenkor a lányka a tél mezében csillogó puszták kert aljában csörgedező forráshoz, melynek esevégését a december fagyos béklyója mind halkabbra változtatja. Kezében a tükör, melybe lopva beletekint, a patak hátál állva. S a szerelmes szív vágya, csoda-e, ha száz esetből kilenczvenkilenczszor oda csalja a tükör síma lapjára an-

gondoskodnak e napon a gözölgő kalácsról, melyet az ajtóra dobálnak, hogy — mint mondják — távol tartsák háztartásuktól egész éven át az éhséget. S a ki e napon jóllakik, legyen nyugodt, a legközelebbi új-évsztendeig soha sem fog megszorulni. Heringet és sárgarépát esznek Németország sok helyén, hogy egész éven ki ne fogyjon az ezüstpénzök; míg Hessenben a káposzta teszi meg ugyanezt a szolgálatot. A mecklenburgi legény Szilveszter-estén dobja be imádjottja ablakán az úgynevezett „Wapel-brot”-ot, az aranyozott küllőjű fűzfa-abroncsot, melybe almák vannak szúrva, s mely a napkorong és német jelképe.

Elhat az új év öröme, gondja még a világtól félreeső bajor havasok pásztor-kalibájába is, hol a kivilágított ablakon át szorongva lesi a legény, hogy várják-e már a kisült marcipánnal, melyet szeme előtt tör ketté a lány, hogy felét választjának adja. Ettől függ minden reménye; ez mutatja, hogy meghallgatásra talált-e, vagy pedig le kell mondania örökre szerelméről.

Nagy kár, hogy a statisztika nem foglalkozik

egészséges, virágzó arczszint biztosít az egész éven át.

Krajnában a lányok Szilveszter-éjen fát visznek be a kamrából. Ha a bevitt hasábok száma páros, lakodalom lesz nem sokára. Szilveszter szent éjszakáján a víz is, azt tartják, bort, aranyat és vért tartalmaz, csak fel kell kavarni egy bottal s az arany a bohoz tapadva marad. Talán innen terjedt el a szlovének közt az a szokás, hogy az év utolsó estéjén a lányok vizet visznek a kútról s mindenki beledob valamit. Másnap a gyermekek kihalászszák a vízbe dobott tárgyakat, s az a lány, ki először kapja vissza holmiját, menyasszony lesz.

Messze ősidőkön át, a római korba vezet vissza mindaz, a mit az ó- és új-év babonáiról hiszünk. Egy egyetemes civilizáció nagy alkotásának összetört csillámai ragyognak fel itt még mindig, melyeket századoknál át eltemetve őrzött kegyeletes hűséggel a népek emlékezése. Jós szemmel vizsgálta a régi római az első madarat, mely január első napján szárnyait lebegtetve közelített s az ó- és új-év bezárulós



Bihari Sándor: Krisztus temetése.

A MŰCSARNOK TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

nak az arczát, a ki ébren és álmaiban mindig előtte lebeg? Nem is kell hozzá sok varázslat, csak egy érzelmes, fiatal lélek önkénytelen képzelődése. És ki találekonyabb ilyenekben, mint az ábrándos lányiszív? Lefekvés előtt T formába rakni a formás cipőket, a hámozott alma földre dobott héjából láthatatlan betűket olvasni ki, a szájba vett vizzel pont 12 órákor a ház körül szaladni, vagy két tükör közt fésülni a lebontott dús haját, mindez a Szilveszter-éj kedves mysteriumához tartozik, mindabban a boldog álmodó szövő ifjúkor reményeinek képrázatos világa nyilatkozik.

Gerlek nevetését, vidám hahótát is vegyít a varázslatos éjszakába a három udvarló nevével ellátott három piros alma, melyeket gyöngyhöz hasonló fogsorok halásznak ki a dészsa vízből, miközben boszorkányozó igézzel suttagják:

„Piros alma, alma három,
Mondd meg, ki lesz az én párom.”

Emeli aztán a szilveszteri hangulatot a sütséfőzés ezernyi apró gondja, az ünnepi méltóságában pompázó konyha fűszeres meleg illata is. Kevés hely van, a hol a jól befűtött sütőkemenczének is ne jutna hagyományos szerep a búcsúzó év idylljében. Még a szegény irek is

az új-évi ajándékok kimutatásával is. Igazi fokmérőjét szolgáltatná ez az új-évi szokásokhoz való ragaszkodásunknak. Vajjon akadna-e ma olyan bőkezű maceenás, mint az az angol nagyr, a ki a XVI. században hölgyének egy — varróitól ajándékozott új-évre! Csakhogy egy varróit akkor drága jószág volt, holott ma senki sem hajolna érte a földre. Mily sokat változott a varróitú azóta és mennyire ugyanaz maradt az új-év!

Csupa szín, csupa élet pezsgésébe öltözteti a nép meleg kedélye ma is az ó- és új-év kettős ünnepét. Nem az unatkozó utcák lebzselő népe, hanem a hagyományok mély hangulata, igazi ihlete fonja be sugarával azt a világot, mely távozik, és azt a világot, mely újon beköszönt, egyszerű gondolkozásában. A jóslat az álom, melyet az ó-év utolsó estéje fest lankadt szemeknél, mindig teljesül, úgy, mint az, a melyet idegen hajlékban először látunk. Épen ezért a Rajna vidékén új-évre annyi lepénykét sütnek, a hány személy van a házban. Mind-egyik lepénynek nevet adnak, s mindegyikbe újjal lyukat fúrnak. A kinek tészáján a lyuk sütés közben összeforr, annak számára nem virrad több új-év. Az új-év napján ivott sör

feltáruzó kapujának legtökéletesebb symboluma az ó kétérczű istensége, Janus, melyről az év első hónapja vette nevét. Neki áldoztak bort, gyümölcsöt, mézes-kalácsot e napon s hozzá fordultak, hogy szerencsét adjon az évfordulóra. Majd a lobogó Jul-törzs nyaldosó lángja jelképezte a havas tetőkön a germánok előtt a Wotannak adott áldozatot, s a kopár hegyoldalokon legörgetett tüzes kerek a nap kerekére látszóttak czelezní. A hatalmas, zord kultúra, melynek edzett férfiak tüztől megvilágított rőt arczai szolgáltatták hátterét a fenyvesek irtatlan rengetegében, a druidák halk mormolása, az összecsörrenő fegyverek s a méhsértől habzó kupák — elmúltak, eltűntek, csak a nap küllőitábrázoló perecek származtak át korunkra hieroglifikus ákombókaikkal, mint hozzánk tévedt érthetetlen jelei egy barbár kornak, mely bennök vallásos tisztelete tárgyát testesítette meg. És csak az ünnepi kalács lángomása, a holdalakra görbitett mézespatkó emlékeztetnek ma is a kemencze kohójában változatlanul maradt ősi alakokkal, hogy ünneplő asztalunk még mindig áldozásztala a pogány kultúrának.

V. S.

AZ ANGOL HADSEREG ÚJ VEZÉREI.

Buller tábornoknak a Tugela folyónál szenvedett súlyos veresége szükségessé tette, hogy a három fő részre osztott angol sereget közös vezérlet alá helyezzék s e célra új parancsnokot nevezzenek ki, új vezérkari főnökeket.

Az új főparancsnok, aki már el is indult a harczterre, lord ROBERTS tábornok, legutóbb Irországban volt katonai parancsnoka. Roberts tábornok 1832-ben, az indiai Karpurban született. Régi, vitéz katonája az angol hadseregnek, mellet az összes nagyobb angol katonai érdemeiért ékesítik, köztük a Viktória-kereszt, a mely a mi hadseregünk legfőbb érdemjelének, a Mária Terézia rendjének felel meg. Ezt a nagy érdemjelét még ifjú-korában szerezte az indiai fölkek elleni háborúban; a midőn a Lucknow melletti ütközetben ezredének zászlóját háromszor kifizte a város ház ormára, az ellenség háromszor eltávolította, a nyelét összetörte egy golyó, de Roberts végül mégis csak megvédte a zászlót, elfoglalta a várost és ezzel eldöntötte a csatát. Az afgán törzsek lázadásakor 1892-ben ő volt az angolok parancsnoka, Kandahar melletti fényesen megverte a lázadókat. Ekkor kapta a Kandahar és Waterford bárója czimet.



ROBERTS TÁBORNOK.



KITCHENER TÁBORNOK.

A DÉL-AFRIKAI ANGOL HADSEREG ÚJ VEZÉREI.

Roberts tábornok egyike az angol hadsereg legnépszerűbb katonáinak, a mit hadi sikereinek és egyénisége megnyerő voltának köszönhet. A bizalom és tisztelet érzésébe, melyvel az angol nép körüveszi, most a fájdalmas részvét is vegyül, mert főparancsnokká kinevezésével egyidejűleg érkezett meg a híre, hogy egyetlen fia, Frederick Hugh Sherston Roberts, a Tugela folyó melletti csatában elesett, mint Buller tábornok seregének egyik hadnagya. Az ifjú Roberts hadnagy, ép úgy mint apja, az etoni kollegiumban és a sandhursti katonai iskolában tanult s sok szép reményre jogosító fiatal tisztt volt. Részt vett a chitrali expedicióban, Kelet-Indiában, a mult évben pedig Kitchener egyptomi seregében szolgált s részt vett a győzelmes khartumi csatában. A dél-afrikai harczterre mint Buller tábornok vezérkarának tagja ment s az angolokra végzetes Tugela melletti csatában hősiessé harcz közben esett el.

Megemlítjük még Roberts tábornokról, hogy az irodalmi téren is föltűnést keltett „Negyvenegy év Indiában” című könyvével, melyben tapasztalatait és hadi kalandjait írta le oly élvezetes modorban, hogy könyve egyike az újabb angol irodalom legjelesebb ily irányú termékeinek.

Roberts tábornoknak vezérkari főnöke lord KITCHENER, a kinek nevét a mult év őszén sokat emlegették a máhdisták seregein Omdurman-nál nyert diadalával kapcsolatban. Kitchener

Irországban született 1850-ben, bár családja suffolki eredetű. Apja lovas ezredes volt s fiát a híres woolwichi akadémiában nevelte. Mint mérnökkari tisztt állott Kitchener szolgálatba. Fiatal korában sokat utazott Ázsia különböző vidékein, tanulmányozta a Földközi-tenger és India közt lakó népeket, megtanulta nyelvüket, különösen az arabokét. Ez ismereteinek nagy hasznát vette hadi pályáján. Ifjúságától kezdve többnyire Egyiptomban szolgált, s csakhamar szirdárrá lett (az angolok t. i. az egyptomi hadseregben, a benszüllött legénységre való tekintetből a tiszteket a török-arab czimeken nevezik.) Mint egyptomi angol főparancsnok 1898 szeptemberében megtámadta a dervisek seregét, bevette Khartumot, a hol Gordon pasa elesett s Omdurmannál tönkre verte a máhdistákat. E háború következtében nagyon népszerű lett Angolországban, bár sokan szemérem hányták, a parlamentben is, a legyőzött máhdistákon elkövetett kegyetlenségeit. A királynő a Khartum lordja czimmal, a parlament pedig nagy pénzadományjal jutalmazta szolgálatait. Az ő csapatainak volt találkozás a Fashodánál Marchand francia őrnaggyal, a miből tudvaleg nagy feltűnést keltett diplomaciai ügy keletkezett Anglia és Franciaország közt.

mintha lángtengerben úszna, rezeg körülötte a föld kisugárzó melege. A forró számm szél mindegyre növeli a kábultságot, fözfájást s az olthatatlan szomjuság csillapítására már nincs egy korty víz sem a vitzartókban. Az elgyengült állatok térdre rognak s a fojtó légnyomás elől menekül színes szőnyegei alá bujva a karaván vezetője. Kedves állatja mellé fekszik s kimerült tagjait elhagyja az erő. A tikkasztó hőség végre megváltozza a szenvedéstől s kábító, lázas álmodást küld fejére. Kiszáradt ajkai bágyadt mosolyra derülnek. Édes álmok jelennek meg szeméi előtt. A rezgő légtengerből fehérő város jelenik meg alig pár száz lépésnyire, barátságos házaival. A távolban látni már, mint közelednek a friss vizet hordó fehér ruhás nők, a kiket Mohammed prófeta küld gyógyulást hozni a szenvedő utasnak. Im már alig pár lépésnyire vannak, már majdnem el lehet érni lenge ruhájukat, egy közülök már itt is van s épen nyújtja korsóját a száradt ajkának, hogy újjá ébredjen a kimerült beduin s új erőt nyerjen a kimerültségben összerogyott állat. . . Mindez csak álom, a lázas betegség utolsó, kimerítő látománya, melynek kinzó szenvedésétől a halál végre megmentti az elgyengült embert.

Az afrikai Szahara-puszták eme természeti

Roberts tábornok egyike az angol hadsereg legnépszerűbb katonáinak, a mit hadi sikereinek és egyénisége megnyerő voltának köszönhet. A bizalom és tisztelet érzésébe, melyvel az angol nép körüveszi, most a fájdalmas részvét is vegyül, mert főparancsnokká kinevezésével egyidejűleg érkezett meg a híre, hogy egyetlen fia, Frederick Hugh Sherston Roberts, a Tugela folyó melletti csatában elesett, mint Buller tábornok seregének egyik hadnagya. Az ifjú Roberts hadnagy, ép úgy mint apja, az etoni kollegiumban és a sandhursti katonai iskolában tanult s sok szép reményre jogosító fiatal tisztt volt. Részt vett a chitrali expedicióban, Kelet-Indiában, a mult évben pedig Kitchener egyptomi seregében szolgált s részt vett a győzelmes khartumi csatában. A dél-afrikai harczterre mint Buller tábornok vezérkarának tagja ment s az angolokra végzetes Tugela melletti csatában hősiessé harcz közben esett el.

FATA MORGANA.

Tornai Gyula festménye.

(A „Vasárnapi Ujság” kép-mellékletéhez.)

Afrikai homoksvatagon halad át a karaván. A nap tűző sugarai elbágyasztják az embereket és állatokat egyaránt. Sehoh a pusztában nem látni egyetlen útjelző fát, a melynek kevés árnyéka valami menekvést adhatna csak pár pillanatra is a nap heve ellen. A forró homokot felkavarja időnként a meleg szélrohám s betakarja vele a nem rég erre járt karaván lépte nyomát, hogy semmi jelző ne maradjon itt az elátkozott pusztában.

A svatag állatja, a jámbor teve is egyre jobban kimerül, időnként meg-megáll s keresi az üdítő forrást, de hiába. A karaván eltévedt a sűrű homokfelhők között a nagy pusztaságban. Elveszett előtte az ég és föld határvonal is s

jelenségét, a „fata morgánát”, a mely annyira hasonlít a mi Alföldünk délibábjához, költői felfogással mint álomképet vetette vásznára jeles festőnk Tornai Gyula. A kelet, főleg az arab, marokkói és tuniszi élet kitűnő ismerője a művész, a kinek képeit a világ összes tárlatain ismerik. E legutóbbi alkotásával is általános feltűnést keltett. A művész, a ki javakora-beli férfi, évekig tartózkodott a beduinok, arabok között Marokkóban és Algirban. Behatolt a forró saharai pusztába is több napi járásra, miközben különféle viszontagságokat élt át. Megtanulta az ottani népek nyelvét, töviről hegyire ismeri szokásaikat. Most pedig, midőn Budapesten telepedett le állandóan, nagyszerű műtermet rendezett be magának a Damjanich-utczában s feldolgozás alá kerülnek tömészen vázlatai. Műtermét, a mely valóságos múzeuma a keleti tárgyaknak mindig átalakítja ilyenkor a készülő kép tárgyának megfelelőleg, hol marokkói hárem belsőjébe, hol tangeri szőnyegkereskedő üzletébe, hol meg arab iskoláéba. Mindez okvetlenül szükséges a még lelkeben élő közvetlen benyomások fölfrissítésére és ebentartására. Ilyen körülmények között nem csoda, ha képei a közvetlen igaz ábrázolás hatásával bírnak. Évente visszatér Afrika festői népe közé, gazdagítani eddigi tanulmányait. Legutóbbi útjának eredménye ama három szép festmény, mely az ideai téli kiállításon látható.

P. G.



BICZIKLI ÉS VARRÓGÉP.

Irta Szikra.*

Jer kedves a tandememre,
Fel van fúva kereke,
Biczikliről, varrógépről,
Halld, mit mond egy bús regé. —
Már két éve, hogy egy gyárból
Mind a kettő kikerült
S egy nagy raktár tengerébe
Mindenik alá merült.

Soká vártak ott hiába,
Míg végre egy szép napon,
Varrógépért jött a lányka
S válogatta boldogon.
Új otthonba kell ez nekem,
Magyarázta, s elpirult,
Ajka, arca piros rózsá,
A mely fehér hóra hullt.

Nyomán lépve, város éke,
Ifja is a boltba nyit,
Körül nézdel, majd így érvel:
«Ejh, de szép egy biccc ez itt!
Mit gondolna, ha megvenném?»
«Oh, csak vegye, kedvesem!»
«Isten neki! új fészünkbe
Elfér az is. Megveszem!»

* A jeles író és csinos költeményét, melyet lapunknak volt szíves átengedni, Goró Lajos rajzaival közöljük.

A TÉLI KIÁLLÍTÁS A MŰCSARNOKBAN.

II.

A téli kiállításon lévő festmények és szoborművek múlt számunkban megkezdett bemutatását a következőkben folytatjuk.

VALENTIN JÁNOS, a cigány élet kitűnő ábrázolója, ez alkalommal ismét nagyobb képet állított ki. A szegényes cigányhajtás faágán egy bájos cigány leányka fekszik szalmacsomóra hajtván fejét. Az ág szélén ül a Gyuri gyerek, a ki a hegedű húrjain pengeti a mélabús magyar nótákat, melyekre a kis leány ábrándozva figyel. Valentiny az ő lány színeivel kiválóan bajossá tette e képét, s elmondhatjuk, hogy régóta nem volt tárlatainkon ily sikerült műve kiállítva.

JÁSZAY JÓZSEF, kinek nevét eddig úgyszólván alig ismerte a közönség, egy nagy festménnyel jelent meg a tárlaton. Szabadságharcunk egyik jelenetét festette le. A tápió-biszei csata után a patak hídján körül ott fekszenek a Damjanics elesett vörössipkás honvédei, míg a hidon őrséget áll a megmaradt bajtársak egyike, bizonyosságul annak, hogy itt a magyar fegyverek győztek. A nehéz feladatot sok gondnal és tanulmánygyal oldotta meg a művész.

SKUTEZKY DÖME, mióta Körmöczbányán telepedett meg, abba hagyta a valencei életképek festését, melyekkel művészi hírnevét először megszerezte. Mióta ott él a felvidéken, képtárgyait leginkább az iparosok köréből meríti. A vasgyárak, öntőműhelyek életéből számos

Együtt jöttek, együtt mentek
Gép, biczikli s ifju, lány,
Megesküdtek nemsokára
Dalos május hajnalán.
Gép' s bicziklit új lakásba
Lepi rozsdá, por, penész,
Szerelemével elfoglalva
Az ifjú pár rá se néz.

De a mézes hetek múltán,
Nő a szükség, jó a gond,
Kora reggel — késő estig
A varrógép egyre zsong.
Varrás felett sápadt asszony
Szakadtalan görnyedez,
«Éa bizony nem ölöm magam»,
Mond a férfi — «lesz, mi lesz!»

«Te is hagy e csúnya gépet,
Jer a zöldbe, a gyálgom» —
«Nem tehetem, sürgős munkám, —
Számomra nincs nyugalom.»
«Ejh, én unom magam itthon! . . .»
«Úgy? — jó rá a felelet, —
«Kettőnk közül, a ki henyél,
Maga édes — elmehet!»

De e szóra, — átkos óra!
Boldogságnak vége van,
A sértett fél szitkozódva
A szobából kirohan;
Ki a házból, gyors biczikli,
Nesztelenül elpereg . . .
Sápadt asszony varrógépénél
Elhagyva kesereg.



Paur Géza.

terén alkotott nagyobb szabású művét mutatja be. «Krisztus temetése» című festménye a keresztről való levétel utáni jelenetet ábrázolja, a mint az Üdvözítőt elviszik a Golgotha gyászos helyéről. Nem azt a rendes felfogást találjuk e képen, melyet a hasonzerű tárgyuanon már megszoktunk, hanem a művész egyéni felfogását látjuk az egész sikerült művön érvényesülni. Különösen kiválnak a képen az Üdvözítő, Mária és Arimathiai József alakjai, melyek külön-külön önálló képet alkotnának.

MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ szürke ölmos őszi hangulatból választotta ismét képtárgyait. Hullongó őszi falevelek, kopaszodó facsoportok elhervadt lombjai között szűrődik át a mindinkább hideg nap bágyadt sugara. A haldokló természet érzésteljes ábrázolója a művész s az egyszerű motívumok igaz hatásának visszatükröztesében valóságos költő. A «Lankás» és «Szürkület» című tájképeit a tárlat legjelesebb művei közé sorozhatjuk.

SPÁNYIK KORNÉL, a ki a tavalyi téli kiállításon bemutatott «Mézeshetek» című művével olyan általános elismerésre talált, egy hasonértékű kis képpel, s e mellett egy arcképpel és egy nagyobb szabású művel van képviselve. Ez utóbbin magyarországi szent Erzsébet alakját festette meg, a mint az erdő magányában áll s kötényében rózsákön tükröződik a napsugár. Spányik ismert művészi érzékével festette ezt a képét is. Színei igazak s a női arcok s lelki tulajdonok visszatükrözésére kiválóan alkalmasak. Lány esetkezelése úgy nagy, mint kisebb művein egyaránt érvényesül.

A szoborművek közül ezúttal RÓNA JÓZSEF kúttervét mutatjuk be, mely mozgalmas szoborcsoportozatot rendkívüli gondos tanulmánygyal készített. «Jó fogás» a cím s 1/3-ad életnagyságú méretben van kivéve. Az egyes alakok igen jól illeszkednek egymás mellé s érvényre jut itt is a művész formái helyes érzéke, melynek segítségével alakjaiba mindig mozgást és életet tud önteni.

HIREK A TIZENKILENCZEDIK SZÁZAD ELEJÉRŐL.

Most a század alkonyán bizonyára érdekes lesz olvasni, hogy írtak annak a kezdetén. Megláthatjuk ebből nemcsak azt, hogy mik érekeltek jó őseinket, hanem hogy mily változás ment azóta keresztül a hírlapok nyelve, stílusa is. Közlünk azért itt pár részletet az öreg «Magyar Hirmondó»-ból, a melynek Bécsben, 1800. január 3-ikán kelt számában többek közt a következők foglaltatnak:

Valyon ez a beállott 1800 dik esztendő, Új Századnak t. i. a 19-diknek kezdője-e, vagy pedig a 18-dik Seculumnak befejező esztendeje?

Mint hogy ez a kérdés igen fenn forgóvá leve, Kotzebue egy kis Teátroni Játék írására vett abból alkalmatosságot, s munkáját Új Századnak (Das Neue Jahrhundert) nevezte.

Ez a darab az 1799-dik esztendőnek utolsó és az 1800-diknek első estvéjén el is játszódtott már itt, melyben a Teátralisták szintűgy vetélkednek egymással az említett kérdéstről valamint a nagy Teátromon, a Világ piattzán játszó emberek.

Új esztendő napján felgyülekeztek az itt lévő mind két nemű Méltóságok a Cs. kir. Udvarba, Ó Felsőgek tisztelőre kiki a legdrágább öltözetben s hintájában. Az Udvari Főtisztek, mineműiek: az Udvari Marsal, a Gárda Kapitányok, a Fő Lovász Mester, a Fő Vadász Mester stb. különös pompákkal mentek az Udvarba, kik között azonban Hertzeg Eszterházy Miklós Generális s M. K. Testőröző Sereggel, a melyet vezetett, nem különben tündöklött, mint fényeskedik az egész Hold a tsillagok között.

A Felsőgek Császárnénál igen nagy számmal voltak udvarlására a Dámák, mind rakva gyémánt kövekkel, s gyöngyökkel, úgy annyira, hogy egy szemmel látott embernek beszédje szerint, hatvan tányért meg lehetett volna rakni azokkal a gyémánt kövekkel, melyeket a Dámák fejeken, nyakokon, stb. látott.

Egelyes Tudósítások. A Magyar Huszárok vitéz ségét mennyire becsülik az Angliai Dámák: szembe-tükrözve meg akarták bizonyítani az által, hogy ditső Vitézeink Forma ruhájához hasonlító öltöze-

tet kezdtek maguknak készíttetni, a melybe mikor felöltözöttek, önnön szemek előtt tetszőbbeké teszi őket. Amazoni képzelődések.

A Göttingai Dámák annyira megkedvelték a magyar férfi öltözetet: hogy annál fogva kívánság gerjedt bennök az aszszonyi magyar öltözetnek láttására is, mellyről úgy itélnek még látatlanul is, hogy ha az is oly izzel készült, mint a férfi köntös: úgy nem lehet szebb nálánál a világon.

DIVATTUDÓSÍTÁS.

Erősen bent vagyunk a télben, s így a divatnak csak kisebb változásairól szólhatunk, annál inkább, mivel most már a küszöbön álló farsang foglalkoztatja a divattermeket.

Kelmék dolgában a vékony egyszínű posztó utozai ruhákra nagyon divatos. Gyapot- és plaidkelmék — téli ruhákra — a legszebb mintákban elég olcsó áron kaphatók. A szabás alig változott, bár a vállfűzők ellen folytatott mozgalom bizonyos irányban sok újítást idézett elő. Így például magas derekú s hosszú újjak ruhákat csakis oly hölgyek viselhetnek, kiknek sugár természetük a fűzőt feleslegessé teszi. Az «Empire»-derék testes hölgyeknek való nem lévén, egészen háttérbe szorult, míg az uszályt most is szívesen viselik, sőt bizonyos körülmények közt, például a táncsteremben, bemutatási estélyeken, stb. nélkülözhetetlennek tartják.

A hölgyvilág tulnyomó része fekete, kék, vagy sötétzöld nemezkalapot visel, melyek alakra nézve ezerféleképen készülnek. Díszítésük leginkább színes toll, s bársony csokrok. A toque alakú bársonykalapot színházban és látogatások alkalmával viselik.

Az időjárás határozottan téliesre változtával a nemesek csinos, hanem egyúttal észszerű szőrme-sapkák ismét előkerültek.

Párisban a kerékpár, valamint az automobil kocsi elterjedése óta a korcsolyázás sportja nagyon megcsappant, mi részben annak tulajdonítható, hogy a divat hőbortjait a jégen nem lehet annyira érvényesíteni, mint például egy Dion-féle automobil hintóban, vagy a «felsőbb tizezrek» által pártolt remek kerékpáron.

Londonban a német császárné öltözetének izléses egyszerűsége nagy feltűnést keltett, s mérvadó divat-körökben alig akarták elhinni, hogy a császárné tolettejei kizárólag Berlinben készültek, míg a porosz főrangú világ hölgyei ruháikat Párisból vagy Londonból hozatják.



Spányik Kornél: Szent Erzsébet.

kivarrt tunique-el, alól széles csipke volanthal, melybe borsó nagyságú Chenille golyócskák vannak a mintázat közé hímveze.

Egy másik ruha, — a szabás remeke — Princesse forma fehér Taffetas aljjal és fehér Tüll-el borítva, melybe türkiz kövekkel kivarrt fekete csipke van illesztve. Alúl egy széles fekete csipke volant képezi a díszítést, szintűgy az à jour ujjak is fekete csipkéből vannak és kék türkizekkel kivarva.

Egy ehhez hasonló szép ruhát mutatunk be egyik mai divatképünkön. A fehér taffetas alsó ruha fekete tüllal van borítva, mibe fekete csipke applikáció van alkalmazva, drága kő imitációval és gyöngyörökkel díszítve, ugyanabból vannak készítve a béleletlen átlátszó ujjak. A másik ruha kelmeje halvány rózsaszín Faille, rózsaszín Plissé Mousseline de Soie-val van behúzva, a derék és a Tunique áttört hímzéssel. A fiatal hölgyek földig érő ruháin a derék keskeny övvel van letartva, mely által Princesse szabásúakhoz hasonlítanak.

Monaszerly és Kuzmik utódnai (Vácsi-utca 17.) egy jól testhez álló ruha-deréknek és az alj elő-hosszának mértékül beküldése után is elkészíti e ruhákat.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Szentessy Gyula válogatott költeményei. Budapest, 1900. Szentessy már első verskötetével magára vonta a figyelmet. Hangjának frissesége, érzéseinek közvetlen melegsége a hivatottak sorába emelte őt. Valódi lyrai tehetség, főleg a szerelem dalnok. Igaz, nem az eszményi szerelemé, inkább a griseté-kultusz szől meg költeményeiben, mely a jó öreg Beranger lantját is annyiszor megpendítette, a mely hang azonban költészetünkben meg lehetőségen idegen. De költőnk, dicséretére legyen mondva, a könyves tárgy mellett sem igen téved ízlésteleenségbe; ellenben gyakran mély és igaz érzést önt dalaiba. Benyomásait nem a társadalom magasabb köreiben keresi: a szegény emberek ügyét-báját szívesebben vizsgálja, az elesett vagy eltiport szívek sóhaját örömelebb hallgatja. Szentessy ügyesen, kerekdeden alakítja költeményeit, melyek külső alakja is szép, gondos. A kis kötetből, melynek ára fűzve 2 korona, álljon itt mutatványul a következő költemény:

A Magdolna-utcából.

Ezek az apró szürke házak
Megmondható, hogy szeretlek.
Még most is itt járok utánad,
Esténként most is felkereslek.

Mikor kigyúl a sok-sok utca
Ködökkel küzdő lámpafénye,
Ibolyát tűzők gombljukamba
S ide jövök egy ház elébe.

Alacsony kis ház ablakába
Be-pepillantok néha-néha;
De a szobánk már más szobája,
A négy fala meg pusztá, néma.



Róna József: Jó fogás. (Szökőkút tervezet).



Baró Mednyánszky László: Szürkület.

A MŰCSARNOK TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.



BÁLI ÖLTÖZÉKEK.

Nem úgy, mint régen, hajdanában,
Nem cseng elémbe ismert nótá,
Rezeda sincs az ablakában,
Béül is minden más azóta.

Úgy járok itt most, mint a fecske,
Kinek fészket a szél leverte,
S ha haza kergeti az este,
Szomorúan kereng felette.

Sötétül minden. Héjja-szárnyán
Közeledik a hívós éjjel:
Ó csak kereng fenn búsan, árván,
Csapzott szárnyával, tört szívvel.

A **«Régi Magyar Könyvtár»** című vállalatból, mely **Heinrich Gusztáv** szerkesztésében s a **Franklin-Társulat** kiadásában jelenik meg, közelebb három újabb kötet került ki sajtó alól, u. m. **Fazekas Mihály versei**, kiadta **dr. Tóth Rezső**; **Faludi Ferencz: Téli Éjtszakák**, kiadta **dr. Rupp Kornél**, és **Haller János: Gesta Romanorum**, kiadta **Katona Lajos**. A vállalat, czéljához híven, nemzeti irodalmunknak régi, ritka, vagy eddig nyomtatásban meg nem jelent termékeit teszi közzé új kiadásokban, szigorúan szem előtt tartva, hogy az ily művek hű szövegekben, tájékoztató bevezetésekkel és jegyzetekkel jussanak úgy az irodalomkedvelők, mint főleg azok kezébe, a kik tudományos kutatás és tanulmányozás végett kívánnak velők foglalkozni.

Fazekas Mihály versei című kötet a «Ludas Matyi» költőjének verseit foglalja magában, a melyek 1836-ban jelentek meg, de ez a kiadás már régóta könyvtári ritkasággá lett. Azért új kiadás érdemes és hasznos munka volt, mert Fazekast fontos helyet illeti meg költészetünk történetében. **Tóth Rezső** e kiadásba fölvetve «Ludas Matyi» is, s így az olvasó e kötetben Fazekas összes költői műveit kapja. Igen emeli a kiadás becsét a terjedelmes bevezetés, melyben **Tóth Rezső** a költő életét és munkásságát behatóan tárgyalja. A kötet ára 2 korona.

A **Téli Éjtszakák** című kötet a múlt században élt jeles **Faludinak** egyik legértékesebb és legérdekesebb könyve, melyet 1778-ban írt. A nyolcz éjszakába foglalt elbeszélések nagyrészt idegen (spanyol és francia) forrásokból származnak, de **Faludi** teljesen magyarokká alakította át, úgy, hogy azok az ő tolla alatt a múlt századi magyar társas életnek érdekes képeivé lettek. Az új középiskolai tanterv méltán vette föl a kötelező magyar olvasmányok közé e kitűnő nyelvészeti munkát. A kötet ára 1 kor. 60 fillér.

A **Gesta Romanorum** című kötetben **Katona Lajos** e világhírű mese-gyűjteménynek **Haller Jánostól** (1695) való magyar fordítását adta ki újra. Hat század olvasói gyönyörködtek e gazdag műben, melyből az összes európai nemzetek költői hálásan hálásabb tárgyakat merítettek. A rendkívül érdekes munkának nem kevésbé érdekes történetét behatóan fejtegeti **Katona** a terjedelmes bevezetésben, melyben a gyűjtemény eredetét, elterjedését és fordításait alaposan tárgyalja, behatóbb figyelmet fordítva a **Gesta** hazai kézirataira, melyekből a külföld eddigelé tudomást sem vett. Az 515 lapra terjedő kötetnek, melyet az első kiadás czimlapjának hasonmása díszít, ára 4 korona.

Az Akadémia könyvkiadó vállalatának új kötetei. Az Akadémia könyvkiadó vállalata az ideai sorozat négy kötetét most küldte szét az előfizetőknek, izléses kötésben. Becses mű mind a négy. Az első köztük **Dante «Divina Commediájá»**-nak 3-ik része: «*A paradicsom*», **Szász Károly** fordításában, melyet múlt heti számunkban ismertettünk. — A 2 ik kötet eredeti munka **János Bélától**. «*Aesthetika története*» című nagyobb művének első kötete. A művet az akadémia a Gorove-jutalommal tüntette ki. A kötet 504 lapon a görögök esztétikáját adja elő, még pedig vonzó modorban, úgy hogy a nagyközönség is kedvel olvashatja. — A harmadik kötet **Huber Alfonz** műve: «*Ausztria története*, átdolgozta **Baróti Lajos**, az átdolgozást átnézte **Pauler Gyula**. Az egész munkának első három, 1526-ig terjedő kötete jelenik meg magyar fordításban. Ez az első kötet, mely 525 lapon **Habsburg Rudolfig** terjed. Mivel **Huber Ausztria** történetébe Magyarország történetét is beillesztette, ezek a részek a magyar fordításból kihagyattak, s az így támadt hézagokat **Baróti** jól összeillesztette. — A negyedik kötet az angol **Bodley** könyve: «*Franciaország*», fordította **dr. Darvay Móricz**, átnézte **Angyal Dávid**. A 360 lapra terjedő tanulmány tulajdonképpen a jelenkori Franciaország ismertetése, a mint az a nagy forradalom után alakult. Az események egészen 1899. febr. 18-ig, **Loubet** elnökölését választásáig terjednek. A **Dreyfus-izgalom** is föl van véve a kötetbe.

Kézírókönyv esküdtek számára. **Irta dr. Vámbéry Rusztem**. Az új törvénykezési rendszer, hogy polgár itéljen polgár felett, természetesen kellő tájékozottságot is követel az ítélkező esküdt-polgároktól a jog szolgáltatásának sokszor oly nehéz kérdéseiben. Az esküdteknek, hogy a törvényhozás által beléjük helyezett bizalomnak megfelelőhessenek, meg kell érteniök a vád és védelem erősségeit s a józan megfontoláson kívül bizonyos jogi tudásra is van szükségük. **Vámbéry Rusztem** kézikönyve éppen ezt a célt szolgálja s míg egyfelől az esküdtek jogairól és kötelezéseiről világosítja fel, másfelől

az előtte folyó jogi vita megértésére is képesíti. Kitűnő szolgálatot tesz a kötethez csatolt szótár is, mely a büntetőjog általános fogalmainak rövid, de velős magyarázatát adja. A könyv az Athenaeum kiadásában jelent meg. Ára köve 1 frt.

A szépség művészete cím alatt a hölgyközönséget érdeklő könyv jelent meg az Athenaeum kiadásában. A könyv kiterjedkedik mindarra, a mi a női szépségnek megőrzője és előmozdítója lehet. Az arcbőr, a haj, a száj, az orr, a ful apólasától kezdve, a köröm, a fogak, a láb, a kéz, a kar gondozásáig, tárgyalja mindazt, a mi a nő szépségét előmozdíthatja. Megmondja, hogy mi a teendője a sovány nőnek, mi a kövérnek, ép úgy, hogy mint öltözködjük szelben és hidegben, mint nyáron retentő forróságban. Szól a szép testtartásról, a szépség hibák elűntetéséről, a kendőzés és a szinpadit tolette titkáról és sok más egyébről, a mi a nőket érdekli, szigorúan tekintete véve az egészségnek követelményeit, hogy a mit ajánl, védője, ápolója legyen a szépségnek, de egyuttal a testi egészségnek is. A csinos vászonkötésű könyv ára: 4 korona.

Derült világ. **Irta Gauss Viktor**. Gyermekeknek való kedves olvasmányok vannak e könyvben, a melyet serdülőbb ifjak is szívesen olvashatnak. A könyv tartalmát tevő rajzok, mesék, apró történetek az állatvilágból vannak véve. Különösen csonos a **Csonka** nevű varjú s a **Jancsi szarka** megható kis története. A szép kiállítású, számos képpel díszített könyvet az Athenaeum adta ki s ára kemény kötésben 5 korona.

Szív, De Amicus munkája új kiadásban jelent meg a **Lampel-féle** (Wodianer és fia) könyvkereskedésben. A legelső ifjúsági könyvek közé tartozik, melyet minden nyelvre lefordítottak, magyarra **Radó Antal** fordította. Az új kiadás is sok képpel van illusztrálva. Ára köve 2 frt 80 kr.

A katonai ezredek története. A katonai körök azt tervezik, hogy megírassák népies nyelven az egyes ezredek történetét, mind ama csatákat, a melyekben részt vettek. A magyar ezredek magyar nyelvű füzeteket kapnak s minden katonának ismernie kell annak a csapatnak a történetét, a melynek zászlaja alatt szolgál.

Új lapok. **Fiumében** az eddig megjelent «*Magyar Tengerpart*» című hetilap újévétől mint napilap jelenik meg. Szerkeszti és kiadja **Hegyi Jenő**. — A magyar nyelv egy másik meglehetősen idegen területén is, a délvizdiki **Resiczán** újévétől «*Resiczai Lapok*» ezimen heti lapot szerkeszt **Deák Gyula** polgári iskolai tanár.

Nemzeti Színház. A régi francia klasszikus irodalom egyik előkelőségének **Racine**-nak «*Britannicus*» tragédiája került színe először decz. 22-ikén a Nemzeti Színházban, **Iványi Jenő** fordításában

A szinpadok régen nem érzik már szükségét **Racine** szavaló drámáinak, melyek nyelvi szépségét, verselési finomságát csak a francziák élvezhetik, míg idegen nyelvre fordítva ez a zománcz elvész. A Nemzeti Színház két okból hozta színe. Először mert művészei pathetikus szavalását fölfrissíti a sok társalgási darab közepette; másodsor pedig mert egy vidékről való szép tehetségnek, **Bereginek** alkalma legyen bemutatni képességének — úgy szólván — stíljét, a drámákhoz való formaérzékét. «*Britannicus*» tárgyát **Racine** készen találta **Tacitus**nál, s az ő-hellen minták szerint dolgozta föl a romlott Róma szomorú korszakának azt az epizódját, mely **Nero** trónraléptében oly megdöbbentő. A XVII. század francia alakjai és francia gondolat- és érzelmvilága lép elének a római világban, római nevű alakokkal. A közreműködők szavalása sok élvezetet nyújtott. **Jászai Mari** asszonyt is végre új szerepben láthatta a közönség, szavaló és ábrázoló művészetének erejében. **Beregi** a **Britannicus** alakjában igen jóra való tehetségnek bizonyult. **Szacsay, Gyenes, Alszei Irma** szintén hozzájárultak az előadás sikeréhez, úgyszintén **Iványi**, a darab fordítója, a ki **Nerót** játszotta.

Előfizetési felhívás

VASÁRNAPI UJSÁG
és
POLITIKAI UJDONSÁGOK

1900. évi folyamára. (47-ik évfolyam.)

A «*Vasárnapi Ujság*» szépirodalmi és ismeret-terjesztő képes hetilap, hetenként két év féltven, évenként több mint 130 íven, s több mint ezer képpel jelen meg. E legrégibb magyar képes hetilap jövőre is hű marad alapításakor választott irányához, hogy a hazafias érületnek tolmácsa, a nemzeti haladásnak képe, a közéletnek tükré, szóval korunk történetének igazi képes krónikája legyen.

A «*Vasárnapi Ujság Regénytára*» eredeti elbeszélések és regények, többnyire illusztrálva, közöl **Jókai Mór**ot, **Mikszáth Kálmánt**ot, **Baksay Sándort**ot, **Gyarmathy Zsigáné**ről, **Rákosi Viktor**ot, **Vértesi Arnold**ot, **B. Bültner Linát**ot, **Petelei István**ot, **Szivos Bélát**ot, **Kazár Emilt**ot, **Békési Antalt**ot, stb. — A külföld szépirodalmából a legjelesebbeket válogatja ki: hosszabb elbeszéléseket, regényeket.

Jövő 1900. évi folyamunk elején közölni fogjuk **Jókai Mór**nak «*A számárrend története*» című hosszabb új elbeszélését; **Rákosi Viktor** pedig «*Kezholmi Mária*» című regényt ír a «*Vasárnapi Ujság*» regénytára részére.

A «*Vasárnapi Ujság*» mint családi lap, kiterjeszkedik a női munkakörre és divatra is. A női foglalkozás körébe tartozó közleményeken és képeken kívül ismerteti időnként a divat terén folmerülő a jó ízlést és a szép iránti érzéket fejlesztő legújabb jelenségeket.

*

A «*Vasárnapi Ujság*» társalapja, a most már 46-ik évfolyamába lépő «*Politikai Ujdonságok*», melyet, mint az események hű és részrehajlatlan eladója valódi hézagpótlónak ismert el a magyar olvasó közönség, a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összeállításban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség együtt találja benne mindazt, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg.

A «*Politikai Ujdonságok*»-at illetőleg jövő új-évtől kezdve e lap előfizetőire nézve azon előnyös változtatást léptetjük életbe, hogy a «*Politikai Ujdonságok*» előfizetői e lapnak hetenként egy nagy ívre terjedő politikai tartalma mellett külön díj nélkül kapni fogják a «*Világkrónika*» képes heti közlönyt és a «*Magyar Gazda*» című havonként megjelenő gazdasági és kertészeti képes melléklapot. Az így két mellékappal megjelenő «*Politikai Ujdonságok*» előfizetési ára az



A FOKFÖLDI PARLAMENT PALOTÁJA FOKVÁROSBAN.

eddig marad, bár terjedelme mellékleteivel együtt jóval bővebb lesz, mint eddig volt.

A «*Világkrónika*» című képes heti közlöny, mely hetenként egy íven, számos képpel illusztrálva jelen meg, és az általánosabb érdekű napi események részletes magyarázatára szolgáló cikkekkel kívül rendszeresen közöl nagyobb elbeszéléseket, utirajzokat, úgy szintén mulattató közleményeket, talányokat, stb.

A «*Világkrónika*» új-évtől kezdve az eddiginél nagyobb alakban és terjedelemben jelen meg.

Az 1900. év január 1-től kötelező koronaérték már életbe lépven, előfizetési árainkat jövőre nekünk is nem forintban és krajczárban, hanem koronában és fillérben kell számítanunk, a mi természetesen a dolog lényegén semmit sem változtat, előfizetési áraink maradván az eddigiek.

	Koronaértékben		
	Egész évre	Félévre	Negyed-évre
Előfizetési feltételek:			
A Vasárnapi Ujság	16 —	8 —	4 —
A Világkrónikával együtt	19 20	9 60	4 80
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a Világkrónikával	24 —	12 —	6 —
A Politikai Ujdonságok a Világkrónikával	10 —	5 —	2 50

Az előfizetések a «*Vasárnapi Ujság*» és «*Politikai Ujdonságok*» kiadó hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők. Egyes előfizetések legelőszérűbben posta-utalvány által eszközölhetők.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Petőfi-Társaság tagválasztó gyűlése. A Petőfi-Társaság decz. 23-ikén tagválasztó gyűlést tartott **Jókai Mór** elnöklésével. A két megüresedett helyre **Somló Sándor** drámaíró és **Koroda Pált** választották csaknem egyhangulag. **Holt Jensen** dán író pedig külső tagnak. A január 6-ikán tartandó ünnepi nagygyűlésen **Jókai** fog elnökölni; **Bartók Lajos** «Nemzeti kegyelet» ezimen tart megnyitó beszédet; **Jakab Odón** a tükári jelentést olvassa föl, **Endrődi Sándor** «Vörösmarty emlékeztető» című költeményét adja elő, **Jókai** «Utolsó találkozáson Petőfivel» ezimen olvas föl; költeményeket adnak elő: **Inczedy László**, **Koroda Pál**, **Somló Sándor**, **Makai Emil** és **Békesi Viktor**.

A régészeti és embertani társulat decz. 27-iki ülésén **dr. Szendrői János** érdekes szabad előadásban ösmertette a magyar hadügy egész történelmi fejlődését, a honfoglaló lovasság harcmodorát, a Nagy Lajos korabeli harcokat, a Mátyás korabeli tornákat, majd a huszárság felléptét, a török har-

czokat, stb. Utána **Mihalik József** a prágai és berlini iparművészeti múzeumokban levő sodrony-zománczos műveket, egy ereklyetartó keresztet és egy kelyhet mutatott be. Mind a két munka a 15. századbeli magyar ötvösség remeke.

Az Eötvös-alap közgyűlése. Decz. 28-ikán az Eötvös-alap nevű országos tanító-egyesület huszonöt éves alakulásának ünnepi közgyűlését tartotta az Akadémia dísztermében.

Péterfy Sándor buzgóssága alapította meg a tanító özeveinek, árvaiknak gyámoltására az Eötvös-alapot, s az ő törhetlen fáradsága segítette elő, hogy az Eötvös-alap az idén fölállíthatta a tanító házat, melyben a tanítóknak a középiskolába járó fia kapnak ellátást. Az ünnepi közgyűlés tehát egyszers mind **Péterfy Sándor** ünneplése volt s az ő ünneplésén kívül az egyesület és intézet leszámlálásából, új alapszabályok szerint való újra alakulásából állt. A közoktatásügyi miniszter nevében **Zsilinszky Mihály** államtitkár üdvözölte nagy melegséggel **Péterfy**-t; az Eötvös-alap nevében pedig **dr. Gööz József** méltatta a tanítószeg érdekében huszonöt év alatt kifejtett munkásságát. Még sokan üdvözölték szívből jött szavakkal és az ország minden részéből táviratokkal és levelekkel. **Péterfy** mély megindulással mondott ezéért köszönetet.

MI UJSÁG?

Figyelmeztetés. 1900 január 1-én a kötelező koronaszámítás lép életbe. A lapunkhoz mellékelt postalványon tehát az előfizetési összeg 1900 január 1-től kezdve koronaértékben irandó ki, oly módon, hogy e szavak «*Osztáék értékü...*» «*forint...*» «*krajczárról*» kihuzandók, s utóbbiak helyett «*korona...*» «*fillér*» irandó. Jan. 1-től kezdve a posta-hivatalok csakis az ilyen utalványokat fogadják el.

A «*Vasárnapi Ujság*» olvasóinak figyelmébe ajánljuk a mai számban is közölt előfizetési felhívásunkat, s különösen is föl hívjuk figyelmüket arra, hogy a kik a jövő 1900. évtől kezdve a «*Vasárnapi Ujság*»-gal együtt a «*Politikai Ujdonságok*»-at is megrendelik, és politikai és gazdasági hetilapunk mellett a «*Világkrónika*» képes heti közlönyt is külön díj nélkül megkapják.

* Mai számunk utolsó a jelen évben, a kiadó-hivatal a t. előfizetőket megrendeléseik mielőbbi megújítására kéri föl, nehogy a lapok küldésében fennakadás álljon be.

A «*Vasárnapi Ujság*» mai számához esatolva veszik olvasóink külön képmellékletül **Tornai Gyula** «*Fata Morgana*» című festménynek másolatát gondosan kivitt metszetben. A «*Vasárnapi Ujság*» 1890-iki évfolyamának czimlapját és tartalomjegyzékét, mint rendszeren, most is új-évi 2-ik számunkkal küldjük szét, melyet összes mostani előfizetőinknek megküld



Kifogástalan ifjú
arecszint
Őn csak a
Kielhauser H.-féle
**GLYCERIN-
CRÈME**
Párisi hölgypor

és az elismert jószág szappanok használatát által ér el.
Raktár: **Török József**
gyógysz. Budapest.

Azonkívül kapható minden gyógyszerárban, drogistánál és illatszerekkereskedésben.

200,000 korona
összeget tesznek ki a
Nagy játékonyszélu sorsjáték
első főnyereményei a
Budapesti Poliklinikai Egyesület (kórház) javára.
Minden sorsjegy játszik a
6 HUZÁSON
utófizetés nélkül, a következő főnyereményekre:
100,000 korona, 5 à 20,000 korona,
melyek kívántra 20% levonással készpénzben beváltatnak.
Egy sorsjegy ára csak
1 korona.
Első húzás visszavonhatatlan már 1900 január 4-én.
Sorsjegyek kaphatók a
Nagy Játékonysági Sorsjáték kezelőségénél
a Budapesti Poliklinikai Egyesület (kórház) javára,
Budapest, IV. ker., Kossuth Lajos-utca 1,
továbbá az összes bank- és váltóüzletekben, postahivatalokban, dohánytözsékben stb. 8486

CZIMBALOM
kedvelőknek van szerencsém szabad. hírneves „Centralis“ czimbalommat melegen ajánlani. A centralis czimbalomnak azon előnye van, hogy a fenék megrepedését megóvja és az örökös hangolástól fölmentí, a mi a czimbalom kedvelőknek nagy előnyére szolgál. 8418

— **Képes árjegyzék ingyen.** —
Tisztelettel
APPEL IGNÁCZ
hangszerkészítő,
Budapest, Ullői-ut 10. szám. - Alapított 1872-ben.

FIUMEI
CACAO-
ÉS
SOKOLÁDÉ-
GYÁR.



Légy jó és szelíd kis gyermekem. És akkor megad az Istenem. Ha csodás ízes fűlebe sugom, hogy neked azom minden csak a legjobbat, mi a földön van meg: Finom Fiumei csokoládé!

6 arany, 13 ezüsterem,
30 dísz- és elismerő-oklevél.



Kwizda féle Korneuburgi marha táppor

Baromgyógytan-ótréndi szer lovak, szarvasmarhák és juhoknak. 8171
45 év óta a legelső állásban használatban, évről-évről hírnemű, rossz emésztésnél, teheneknél a tej javítására és a tejtermé-
mény szaporítására. Ára 1/2 doboz 70 kr., 1/2 doboz 35 kr.

Kwizda
táppora lovaknak és szarvasmarhák. 1 doboz 3 1/2 6-adag 30 kr. Lada 1 100 6-adag 6 frt Lada 1 50 6-adag 3 frt.

Kolika labdacsook
lovaknak és szarvasmar-
1 doboz 1 frt 60 kr. 1 carton 60 kr.

KRESOLIN
javító Kresolin, a legelő-
csöb, olvasztási-mező-
telen, fertőtlenítő szer.
Ruh, kosz, körömvészél, fer-
tőzött ruhák, betegszobák ba-
romistállók, baromszállító-ko-
csik tisztítására, elhullott bar-
molt és állatmaradványok öm-
lőzésére stb., különösen alkal-
mas állat-paraziták, bolhák
tetít stb. irtására és a lakó-
szobákban a poloskák kiirtására.
25 kgr. 16 frt, 10 kgr. 7 frt,
5 kgr. 3 frt 50 kr. Próbáruveg
à 400 gr. 50 kr.

Képes katalógus ingyen és bérmentve.
Valódi csakis a fenti védjeggyel, kapható minden gyógy-
szertárban és drogeriában. — Főraktár:
FRANZ JOHANN KWIZDA
cs. és kir. osztr.-magy., román kir. és bolgár fejed. udv. szállító.
Kreispaptheker Korneuburg, Bécs mellett.

Bitner-féle
fenyő-illat
(tizenhárom kiütetve)
ne hiányozzék sem beteg-
szobákban, valamint a gyermekágyas
szobájában. Pótolhatatlan behelészerek és az idegrendszer betegségeinél, kitűnő óvszer mint szájvíz, nem-
különböző közmozdító fertőző betegségek ellen.

Egyedül **BITNER GYULA** gyógyszerésznél
valódi **Beichenauban, A.-Ausztria.**
Szállítási árak Beichenauban, A.-Ausztria: 1 lada 6 üveggel 4 frt, 12
üveggel 7-20 frt, 16 üveggel 8-90 frt, 1 db. szab. permetező 1-80 frt,
4 db. 50 zserri permetező lada nélkül 40 kr. Kapható a következő el-
árusító helyeken: Török J. gyógyszerárban, Thalmyer és Seizdel,
valamint Kochmeister Frigyes utóadnál Budapest. 1 üveg fenyő-illat
80 kr., 6 üveg 4 frt, permetező ára mint fent. Csak a védjeggyel ellátott a
valódi. A permetező a következő céget viseli: Bitner, Beichenau, N.-Oe.

Nehézség.
A ki eszkömben, göröskében és más ideghajokban szenved, kér-
jen ezekről szóló füzetet. Küldi
ingyen és bérmentve a **Schwa-
nen-Apothek Frankfurt a.M.**

A világ legkiválóbb szere a női szépség **JUNO-KENŐCS** (Kész-
fenntartására és emelésére) arczkénőcs

Minden eddig ismert szépségőszert fölülmúl, a mellett tökéletesen ártal-
matlan. Biztosan és gyorsan távolítja el a bőr mindenemű tisztálalan-
ságot, mint: himlőhelyet, szeplőt, májfoltot, perseneket (vimmert),
börakákat (mitessz), pikkelykéteget, bőrhámást, napégést, arczvese-
sést stb. A bőr érzékenységét és durvaságát megszünteti, s rövid használat
után hófehérre, bársonymivá teszi. Egy l. sz. tégely ára használati
utatisással még finomabb és hatásosabb mint az l. számú. Használat
éppoly történik mint az l. számúnál van előírva, csak hogy a folyékony
Juno szappan használandó hozzá. — Ára 2 korona (1 frt).

JUNO — Kész és arcovis ára 50 kr.
— **Spuder, fehér, rózsaszín és krémesszín** l. db. 50 kr.
— **Fogpép samos** növ. alkatrészekben, szappan nél-
— **fogszájvíz, egy üveg 30 kr.** (küli 50 kr.)
— **szappan, 1 darab 30 kr.**
— **szappan, folyékony, egy üveg 40 kr.**

Juno-hajfestőszert. (Chromatique de Juno.) A legjobb és egyszerűsége teljesen ártalmatlan szer
a haj festésére. E szerrel festett haj (hajszál, szakál, szemöldök) színt, mely szín a természetes
hajszíntől meg nem különböztethető, állandóan megtartja. A használati utatisás szoros betartása
mellett a festés nem átkerülése teljesen ki van zárva. Velő alkalimával a kívánt árnyalat (szőke, barna
vagy fekete) kéréndő. Egy tok kimerítő használati utatisással együtt 4 koroni (2 frt). 8406

A legkiválóbb és legerősebb fogfájás egy pillanattal megszüntíti!
amerikai fogcsépek alkalmazása folytán. Ezen fogcsépek a legjobb szer mindennemű fogfájás ellen,
akár odvas vagy lyukas fogtól, akár meghűlés folytán (fogszagadás) származik. Bámulatos gyors hatá-
sú. Egy üveg csettel és használati utatisással 90 fillér (45 kr) 60 kr előzetes beküldés ellenében ajánlottan
és bérmentve. — Fenti szerek nagyszerű hatását az elismerő- és köszönő levelek ezrei igazolják.

Főraktár és egyedüli készítése a **BANTLER ÖDÖN** „Szent Miklós“ gyógyszeráránál
bírneves Juno készítményeknek Temesvár, Király-utca 4.
Naponta szétküldés postával.

A legjobb és legártalmatlanabb pipere- és szépítőszerek
a következők: A világhírű
Norma kéz- és arczkénőcs
(azelőtt Ninon-arczkenőcs). A legkiválóbb szer minden tisztálanság ellen
u. m. szeplő, hibres, májfolt stb. — Egy tégely ára 60 krajczár.
A híres
Norma-szappan (azelőtt Ninon-szappan)
a legjobb szappan a vilá-
gon. A Norma-arczkenőcshez nélkülülhetetlen. Ára 40 kr.
Norma-poudre (azelőtt Ninon-poudre)
3 színben, 1 doboz 1 frt.
Norma-crème (azelőtt Ninon-crème) szirtalan
arcz-szépítőszert, a bőr ápolá-
sára a legjobb, különösen jó orr- és arczrősség ellen. 1 nagy
tégely 1 frt 50 kr., egy kis tégely 1 frt.
Norma-hajvíz (azelőtt Ninon-hajvíz) a haj erősítésére és kihullása ellen.
Ára egy üvegnek 1 forint.
Norma-hajfestőszert (azelőtt Ninon-hajfestőszert) a legjobb és leg-
praktikusabb szer (csak egy üvegben)
szőke, barna és fekete színekben. Egy üveg ára 2 frt. Hozzá egy hajfestő-fésű ára 1 frt 50 kr.
Egyedül kaphatók:
STEINER MIHÁLY városi gyógyszerárban,
Temesvár, belváros, Szt.-György-tér 3. a szám.
Budapesti főraktár: **Török József** gyógyszerárban, Király-utca 12.

Michelstädter S. E. és H.
Sajátkészítményű cipők nagy raktára
BUDAPEST, Váci-utca 28. szám.



„Triumph“ cipők — gumóval, fűzős és zug-
nákkal — egyedül készítője.
Dr. Hőgyes-féle szövet-talpbetéttel ellátott cipő-
k nagy raktára. 8477
Fiók-talpak: Debrreczen, Beeskerek, Sopron, Uj-
vidék, Zágráb, Braszó, Szatmár, Szatmár.
Mindem cipő talpába bele van az ára nyoma.

TYUKSZEMET,
börkeményedést stb. gyorsan, fájdalom nélkül és biztosan eltávolít a kitűnő
s hatással bírnatlan Trnkoczy-féle tapasz, mely egyedül csakis a **Frankskusz-féle**
gyógyszerárban, Bécs, V/2 Schönbrunnerstrasse 107, készítették. Ára 60 kr.
Postán mint érték nélküli minta küldemény 65 kr., ajánlva 80 kr., a pénz esetleg levél-
bélyegeken is, előleges beküldése mellett bérmentve. — **Hatásos biztos!** Postai szétküldés
rögtön a megrendelés vétele után. Főraktár Magyarország részére: **Török József** gyógy-
szertára, Budapest, VI., Király-utca 12. 8468

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

SZÉP ANGYALKA.
Rajnavidéki monda.
Irta **JÓKAI MÓR.**

Holpach Klausz mézeskalácsütő mesternek három szép eladó leánya volt. Volt még azon-
kívül négy a gyerekzobában, de férjhez men-
dendő ez a három. A legidősebb, **Hilda**, kender-
szőke hajú volt, mályvapiros orczával, telt
idomokkal; a következő volt **Lóri**, barna arcz-
színű, fekete hajú, jól megtermett leányzó; a
legifjabb volt az **Angelika**, ennek
fehér volt az arca, arany színű a haja,
nyulánk a termete. Mindenki úgy
hivta a városban, hogy **«Szép An-
gyalka»**. Még a krónikában is így
van feljegyezve.

Karácsony estjén az a szokás, ki-
vált a rajnamenti leányok között,
hogy három-hárman összejöttek vő-
legénylátásra. Azért hárman, mert
pohár is három volt; az egyikben volt
víz, a másodikban sör, a harmadikban
bor. Azt a három poharat egymás
mellé tették az asztal közepére, s arra
a három leány az asztal egyik oldalát
elfoglalva, odakönyökölt s felnézett a
gerendáról lecsüggő mécesre.

Mikor aztán az ehrenbreitsteini
Kreuzkirche tornyában megkondult az
éjféli misére hivatott harangzó,
akkor a leányok közül a legidősebb
rákezdte a Miatyánkot elmondani, de
megfordítva, az Ámenen kezdve s az
Atyánkon végezve.

És arra a nyitva hagyott ajtón át
nesztelenül megjelent a sors által
neki szánt vőlegény, a ki a felidéző
leány jobb oldalán állta, a vállán
keresztül hajolt s az asztalra tett po-
harak közül az egyiket felvette, kiüri-
tette s üresen visszatette az asztalra.

Ez volt a sorspróba.

Ha a vizes poharat itta ki a tűne-
mény, akkor a jövendőbeli szegény
fiézők volt; ha a sörös pohárhoz nyult,
akkor tehető polgárnak ígérkezett;
ha pedig a drága jó rajnai borral telt
poharat üríté körömpörbaig, az már
aztán dúsgazdag kerőt jelentett.

A három Holpach-leány közül a legidősebb,
Hilda hívására megjelent a háta mögött egy
nyurga legény alakja, fején hosszú függentyűs
sipkával, füle mögé dugott lúdtollal, övéről le-
lógó tarsolylyal, kalamárrissal; valóságos írő-
deák. No ez bizonyosan a vizes pohár után
nyujtja ki a kezét. A tintásujjának nem is jár
ki egyéb. De legalább tetszetős suhancz s bizo-
nyosan tud énekelni és gitározni.

A második leány, a **Lóri** invocatójára egy
köpezős, kurtanyakú alak jelent meg puffogós
wammszban, széles bőr-övérről egy csomó kules
lógott alá. Ez valami kulcsár lehet, vagy sáfár:
minden esetre jó asszonytartó férfi, talán özvegy
ember. Ez a sörös pohár kiürítésével igazolta
minőségét.

Végre **Angelikára** került a sor. Ennek a hívá-
sára aztán egy dőlceg, daliás alak jelent meg.
A «Vasárnapi Ujság» regénytára. 1899. évi I. szám.

fejedelem veres dragonyosainak fényes egyen-
ruhájában, szép felkunkorodott bajusza és he-
gyes szakállá volt, gesztenyeszínű haja göndör
csigákban omlott a két vállára. Úgy illet, hogy
ez a boros serleget hajtsa fel.
Mire az éjféli harangzó utolsóit kondult, a
vőlegények megjelenésének is vége volt.
Hanem a két irigykedő nene áspis-szeméit
nem kerülte ki az a körülmény, hogy a daliás
dragonyos-kapitány a «Szép Angyalkának» nem
a jobb, hanem a bal keze felől jelent meg.
Ez természetesen mind a legnagyobb titokban

a «Szép Angyalkánál». Mondhatni, hogy túl-
ment az ígéreten. Mert az igazán gazdag és elő-
kelő vőlegényt kapott: nem holmi kívülfényes-
belülüres dragonyos-kapitányt, hanem magát a
fenséges Kurfürst úrnak az udvari főszakácsát,
Nelkenroth Tóbiás mestert.

Miesoda méltóság az, egy udvari főszakács-
mester! Az nem olyan mafenn-holnaplenn mi-
niszterelnök, a kit egy elsőzött leves miatt a
vendégek lepocskondiáznak, s a gazda elcsap:
annak a remekét minden száj magasztalja.

Tóbiás mester maga teremtette magát azzá, a
mivé emelkedett. Kezdte gyermek-
korában a kuktaságon a prépost fő-
szakácsának vezetése mellett. Ott
annyira megkedveltette magát, hogy
az egyházi fejedelmek saját költségén
eljárta Luxemburgba, Brüsszelbe,
Párisba, Prágába, s ott oly tökéletesen
kitanulta a szakácsművészetet, hogy
mint befejezett mester tért vissza
pártfogójához, a préposthoz, a kinek
híven segített e siralom völgyét igazi
paradicsommá átváltoztatni. A pré-
post, halála közeledtével, testamen-
tomban hagyományozta el a jeles fő-
szakácsát ő fenségének Miksa-Henrik
Kurfürstnek, a kinek kezéről azonban
ellicszítalta e klenodiumot Károly-
Gáspár Kurfürst.



A három Holpach-leány karácsony éjszakáján.

Nagy áldozatokat hozott érte a fen-
séges úr. Négyszáz oroszlan-tallér
készpénz-fizetés, búzát, bort, deputá-
tumképen, és a mi több volt mind-
ezeknél: egy új titulus teremtett a
számára, a mivel leginkább megnyerte
a szívét: **«Hofkuchenschreiber»** volt
a czíme. Mert az a Hofkoch olyan
ordináré elnevezés, annak a feleségét
«Hofköchin»-nek hívják. «Szakácsné!»
Annak bizony a templomban az utolsó
padban a helye. De «a Hofkuchen-
schreiberin» számára az előkelő pa-
dokban szorítanak helyet.

Aztán még egyéb is járt azzal a
titulussal.

A Hofkuchenschreiber nem csak
főz, hanem ír is. Számokat ír. Ő viszi
a kurfürsti konyha költségeinek a
számadását. S számadással csak ő
felségének magának tartozik.

Tóbiás mester fel is tudta használni helyze-
tének előnyeit. Anyyra vitte a dolgát, hogy egy
szép házat is tudott venni magának a város-
ban. Annak a legszebb részében, az emeleten
maga lakott; az ablakának erkélye is volt.
Az eszterhaj tele volt galambokkal, a földszin-
ten pedig a Kurfürst dragonyos-tisztje volt
bekvártélyozva; istálló is volt hozzá. Nagyon
böles intézkedés volt az, hogy a dragonyos-tisz-
teket a polgári házakhoz osszák be szállásra.
Ezzel segítve volt a polgárokon is, meg a kato-
nákon is.

Mikor aztán már jól felesperedett vagyon
dolgában Tóbiás mester, annyira, hogy egy asz-
szonyt el tudjon tartani, akkor kiszemelte ma-
gának a legszemrevalóbb leányt, a Holpach
mester «szép Angyalkáját».

Hogy ne adták volna hozzá! De két kézzel